

LOPEND VUUR

jaargang 17 ■ nummer 1 ■ april 2011 ■ prijs € 2,50

IN DIT NUMMER O.A.

- Wandelen over de grens
- Het Hertogenpad
- Wandelen in de Krimpenerwaard
- Knopen lopen

TEVOET IN ACTIE

- Liniepad wordt geasfalteerd
- TeVoet werkt aan Noord Nederland Dwars
- TeVoet werkt aan Oude Hollandse Waterliniepad

Van de redactie

Dit nummer verschijnt aan het begin van de lente. We kijken terug op de sneeuwrijke winter van 2010/2011 in een artikel over het knopenlopen, gelopen in de afgelopen winter. En we kijken vooruit: vanaf mei komen er weer verschillende voetveren in de vaart, die alleen in het seizoen actief zijn. Op de site van www.voetveren.nl zijn deze goed op te zoeken. In dit nummer een rondwandeling die gemaakt kan worden met behulp van een vast veer en een veer dat in het seizoen vaart. Daarnaast nieuws over nieuwe veerverbindingen. Grensverleggend een artikel over het Podagristenpad net over de grens naar Coevorden. Daarnaast weer verschillende artikelen over activiteiten van TeVoet leden om het onverhard wandelen in Nederland te behouden of uit te breiden.

De redactie hoopt weer een boeiend nummer te hebben uitgebracht dankzij allen die een bijdrage aan dit nummer hebben geleverd. Artikelen en suggesties voor artikelen blijven welkom via email redactielopendvuur@tevoet.nl

De redactie is actief om dit jaar een nummer uit te brengen met wandelartikelen over de provincie Utrecht. Maar alle nieuwsitems met betrekking over onverhard wandelen in heel Nederland blijven welkom.

De redactie wenst je veel lees- en wandelplezier!

Contributiebetaling 2011 al overgemaakt?

Bij het vorige nummer in december 2010 was achterop het adreslabel het verzoek opgenomen van de penningmeester om de contributie voor 2011 over te maken. Mocht dit aan de aandacht ontsnapt zijn, hierbij nogmaals het verzoek om de contributie over te maken. In verband met de hoge kosten van acceptgiro's (en omdat veel mensen elektronisch betalen), is geen acceptformulier toegevoegd. De contributie bedraagt 15 euro per jaar, een hoger bedrag is altijd welkom. De contributie kan worden overgemaakt op bankrekeningnummer 372685 van Te Voet (Postbus 1376, 3500 BJ Utrecht) onder vermelding van lidmaatschap 2011 plus je postcode en huisnummer. Tijdige betaling voorkomt kosten voor het zenden van een herinnering, geld dat we weer kunnen gebruiken voor de belangenbehartiging van onze leden. Onze penningmeester zal dankbaar zijn voor het binnenkomen van de nog uitstaande contributiegelden over 2011. ■

I N H O U D	
Liniekdade wordt geasfalteerd	3
Fiets- en wandelbeurs 2010	4
Ommetje de Heen	5
Noord Nederland Dwars	6
Voetveren nieuws	8
Simmerjunkskerkes in Fryslân	9
Wandelen rond Bentheim	10
Keimpetille komt weer op de kaart	11
Wandeling in de Krimpenerwaard	12
Rondje Culemborg	14
Pad in Limburg verdwenen	15
Wandelaars in Nationaal Park Zuid Kennemerland	16
Over het halve Zolenlijntje	17
Hertogenpad	18
Knopenlopen	20
Wandelrouteplan Zuid Holland	22
Activiteitenkalender	23
Eruit gelicht	24

Lopend Vuur is het ledenblad van TeVoet, vereniging van wandelaars. Het verschijnt drie keer per jaar.

TeVoet, vereniging van wandelaars

- voor meer en betere onverharde wandelmogelijkheden
- voor behoud en herstel cultuurhistorische paden

Ons motto, 'onverhard van dorp tot dorp'.

Meer informatie op www.tevoet.nl. TeVoet is aangesloten bij de Stichting Wandelplatform-LAW

Het lidmaatschap van TeVoet bedraagt € 15,00 per jaar. Het lidmaatschap wordt automatisch verlengd, tenzij vóór 1 november schriftelijk is opgezegd bij de ledenadministratie

Redactie Lopend Vuur

Redactieadres: Koningin Emmastraat 51, 4205 BL Gorinchem, tel. 0183 622300, redactielopendvuur@tevoet.nl

Ledenadministratie

Voor verhuizingen, aanmelden nieuwe leden: Ledenadministratie TeVoet, Postbus 1376, 3500 BJ Utrecht, ledenadministratie@tevoet.nl (Hans Dannis, tel. 0522-260205)

Secretariaat

Secretariaat TeVoet, Postbus 1376, 3500 BJ Utrecht, info@tevoet.nl (Dirk van Kekem, tel. 030-2210759)

Contactpersonen in de regio

TeVoet werkt met contactpersonen in de regio:

Groningen: Paul Wesselius, Regentessestraat 73, 9717 MG Groningen, tel. 050-3120917, groningen@tevoet.nl

Drenthe: Paul Wesselius, Regentessestraat 73, 9717 MG Groningen, tel. 050-3120917, drenthe@tevoet.nl

Friesland: Ben Rutten, Greate Buorre 15, 9024 EJ Weidum, tel. 058-2519299, friesland@tevoet.nl

Flevoland: Jan Frederik Lubbers, Siriusstraat 3, 8303 ZZ Emmeloord, tel. 0527-697706, flevoland@tevoet.nl

Utrecht: Ineke Thierauf, Vlasstraat 14, 3572 TT Utrecht, tel. 030-2730658, utrecht@tevoet.nl

Noord-Holland: Fred Triep, Zonhovenstraat 29, 1066 MA Amsterdam, tel. 020-6155502, noord-holland@tevoet.nl

Gelderland: Nico Vlasveld, Everwijnlaan 11, 6816 RC Arnhem, tel. 026-4457852, mobiel 06-12534316, gelderland@tevoet.nl

Zuid-Holland: Eeffien Huizing, Bernhardlaan 10, 2851 XD Haastrecht, tel. 0182501483, zuid-holland@tevoet.nl

Zeeland: vacant

Limburg: vacant

Noord-Brabant: Harry Benschop, Loveren 33, 5111 TA Baarle-Nassau tel. 013-5902960 of 06-12498305, noord-brabant@tevoet.nl

Bestuur TeVoet

Dirk van Kekem, secretaris, info@tevoet.nl, (Tuinstraat 54, 3732 VM De Bilt, tel. 030-2210759)
Hans Dannis, penningmeester, ledenadministratie@tevoet.nl, (Ruskenstuk 11, 7943 JL Meppel, tel. 0522-260205)
Harry Benschop (Loveren 33, 5111 TA Baarle-Nassau, tel. 013-5902960)

Aan deze Lopend Vuur werkten mee:

Harry Benschop, Bert van den Berg, Rien van den Berg, Tom Eisenburger, Willem de Haan, Eeffien Huizing, Jeroen Jacobse, Frederik Jan Lubbers, Frans Meijdam, Marijke van Steenis, Fred Triep, Martien Veth, Paul Wesselius

Vormgeving en opmaak: Sanders Et Van Dam Reclame, Utrecht

Volgend nummer verschijnt in augustus 2011. Inleveren kopij vóór 15 juli 2011.

Foto's omslag: ① Hoog water in de Krimpenerwaard tijdens de nieuwjaarswandeling van TeVoet.

② TeVoet leden Corrie Struijk en Izaak Hoek op de Fiets- en wandelbeurs.

③ Geplande route Noord Nederland Dwars gaat over de vorig jaar geopende Martien Veth brug.

Liniekade wordt geasfalteerd Provincie Gelderland beschermt lange afstandspad niet

De liniekade van de Hollandse Waterlinie langs het Lingebos wordt dit voorjaar geasfalteerd. Daardoor wordt het klinker- en graspad omgetoverd tot een fietssnelroute.

TeVoet heeft in een brief aan de gemeente Lingewaal gewezen op de problemen die ontstaan als wandelaars, fietsers en paardliefhebbers samen een strak geasfalteerd fietspad gaan gebruiken. Het pad loopt aan de oostkant van het Lingebos bij het Gelderse plaatsje Spijk, vlakbij Gorinchem.

Het pad waar het streekpad het Nieuwe Hollandse Waterliniep pad overheen loopt, is deels een klinkerpad wat behoorlijk verzakt is. In die zin is verbetering van het pad wel gewenst. Doordat het een klinkerpad is, wordt er door de fietsers niet hard overheen gefietst en gaat het gebruik door wandelaars, fietsers en ruiters goed samen. Nu komt er grotendeels een 2,5 meter breed pad, deels nog 3 meter breed en geasfalteerd. Het medegebruik van de kade wordt nu veel problematischer en het wordt voor de wandelaar er niet leuker op. Het asfalteren van een historische kade past volgens TeVoet ook niet bij het historische karakter van de kade.

TeVoet heeft aan de gemeente Lingewaal en de provincie Gelderland te kennen gegeven dat deze uitvoering een gemiste

kans is bij het goed beleefbaar maken van de Liniekade.

De provincie Gelderland heeft als beleid vastgesteld dat lange afstandspaden een beschermde status hebben. Bij de opstelling van dit plan is de geplande uitvoering niet getoetst met dit beleid en kwam TeVoet in een te laat stadium achter deze plannen. De provincie kijkt nu naar een alternatief om de wandelaar toch tegemoet te komen. Bij het 1e deel van de kade gezien vanuit noordelijke richting, komt mogelijk een parallel pad langs een groepsschuilplaats. Het Waterliniep pad zou hier naar verlegd kunnen worden. Hiervoor is echter nog een grondverwerving noodzakelijk. Hoewel de gemeente eerst aangaf dat er voor de rest op asfalt gelopen moest worden, wordt nu een strook half-verharding (menggranulaat) naast het asfalt aangebracht. Hiermee is de schade aan de beleving van het pad door de wandelaar enigszins gerepareerd. Feit blijft dat binnen de provincie Gelderland het afwegen van de wandelbelangen in de verschillende procedures niet goed geborgd is. TeVoet blijft attent op het verdere vervolg. ■

Rien van den Berg

Bestuur TeVoet zoekt nieuw bloed

Het bestuur van TeVoet bestaat al enige tijd uit 3 bestuursleden en 1 adviseur, die allen al langere tijd in het bestuur actief zijn. Het bestuur wil zich graag versterkt zien met nieuwe bestuursleden die zorgen voor nieuwe ideeën binnen het bestuur. Je hoeft je niet direct vast te leggen op een bestuurspositie. Je kunt beginnen om een tijdje mee te lopen met de bestuursvergaderingen die in Utrecht worden gehouden en zo een idee krijgen of en hoe je een bijdrage kunt leveren. Belangstelling? Neem contact op met een van de bestuursleden.

Daarnaast is er in een aantal provincies nog behoefte aan contactpersonen. Deze contactpersonen zijn voornamelijk actief met andere leden van TeVoet en met andere organisaties om wandelbelangen in de provincie te behartigen. Denk aan meedoen in klankbordgroepen bij nieuwe gebiedsontwikkeling, het strijden voor het behouden en uitbreiden van het recht op wandelen op graskades, dijken en zoverder. Ook hiervoor kan je bij belangstelling contact opnemen met een van de bestuursleden. ■

Fiets- en Wandelbeurs 2011

TeVoet was op de Fiets- en Wandelbeurs op drie locaties prominent aanwezig.

Naast een actieve promotie van de vereniging stond de dreigende sluiting van het kerkepad in Aartswood centraal

Op 26 en 27 februari 2011 is de Fiets- en Wandelbeurs in de RAI te Amsterdam gehouden. Een aantrekkelijk evenement, op zaterdag stonden drie rijen wachtenden voor de kassa met een toegangstijd van meer dan een uur. Binnen was het dan ook schuifelen langs de vele stands. Conclusie: fietsen en wandelen is hot!

Ook TeVoet was op de beurs aanwezig, en wel op drie locaties: een stand bij het Wandelplatform-LAW (in eenzelfde huisstijl), en een andere bij de Noorwegen informatiemarkt en een stand bij Wande-

Handtekening voor het behoud van het kerkepad

De stand van TeVoet bij wandelaars informeren wandelaars

laars Informeren Wandelaars. Naast het actief bekendheid geven van de vereniging was het centrale beursthema voor ons de dreigende sluiting van het kerkepad in Aartswood. De gemeente Opmeer wil een kerkepad aan de openbaarheid onttrekken en de grond verkopen aan een agrariër. B&W, de inwoners en TeVoet zijn hierop tegen: het tast de wandelinfrastructuur essentieel aan. Om de rechtsgang te ondersteunen zijn op de beurs vele A4'tjes vol met in totaal 629 handtekeningen verzameld.

Honderden langskomende personen werden actief aangesproken (tot schorheid toe). Je hebt tenslotte het "product TeVoet" aan de man of vrouw te brengen! Vele Lopend Vuurs, ledenwerfbrochures en barrièremeldformulieren zijn uitgedeeld. De ervaring leert dat het directe beursrendement gering is. Het aantal nieuwe leden is beperkt. Het gaat meer om de naamsbekendheid en die kan je moeilijk meten. Wandelbelangenbehartiging is niet sexy, het levert de wandelaar niets direct

tastbaars op dat te consumeren is. Mijn echtgenote zegt: TeVoet zorgt voor de paden waarop anderen wandel routes maken die u het wandelen mogelijk maken.

18 vrijwilligers actief

Voor TeVoet zijn op de twee beursdagen zo'n 18 vrijwilligers actief geweest. Dit jaar hebben vijf TeVoeters een heuse beursttraining gehad van een professional. De training ging uit van het Wandelplatform-LAW. Primair voor de eigen mensen maar ook het Nivon en TeVoet mochten meedoen. Dit vanwege de gezamenlijke locatie op de beurs. Een nuttige en plezierige training waar je de basis presentatievaardigheden leert, de do's en de do'nts, om zoveel mogelijk resultaat te bereiken op de beurs. Blijkt toch dat de beurs voorbereiding op tijd moet starten (half jaar van te voren) en er serieus moet worden nagedacht over thema, presentatie en "bemensing". De trainingshandout is te verkrijgen bij ondergetekende. Tot slot is een dankwoord op zijn plaats voor alle TeVoeters die hun vrije tijd geofferd hebben voor de vereniging, de beursorganisatie voor de locaties en de catering en het Wandelplatform-LAW voor hun bijdrage en steun.

Frans Meijdam.

NB: Kerkepad Aartswood: de gemeenteraad van Opmeer heeft inmiddels besloten om de grond te verkopen aan de agrariër. TeVoet zal in beroep gaan zodra dit besluit wordt gepubliceerd. Lopend Vuur zal over deze zaak blijven berichten. ■

Goed nieuws: de brug is neergelaten, Toegangse kade is toegankelijk

In het december 2010 nummer van Lopend Vuur schreef Tom Eisenburger op de laatste bladzijde in de rubriek ErUitGelicht over de problemen die hij ondervond om de nieuwe route naar de Toegangse kade open te krijgen.

Inmiddels is te melden dat het gelukt is om de brug die naar de Toegangse kade leidt open te krijgen. Tom heeft inmiddels markeringen aangebracht voor het Pelgrimspad LAW 7-1.

Als je dit nu leest, is de brug weer afgesloten, omdat het broedseizoen begonnen is, maar dit is een bestaande afspraak, die gerespecteerd wordt. Wandelaars houden ook van weidevogels.

Bij Steenberg

Verbeteringsslag Floris-V door ommetje

Het ommetje bij De Heen heeft ervoor gezorgd dat het Floris-V pad najaar 2010 weer een stukje aantrekkelijker is geworden voor de wandelaar. Dit keer in West-Brabant.

De verbetering was al aangekondigd in het in 2009 verschenen LAW-routegidsje. Gepland in 2011. Dat is dus ruimschoots gehaald.

TeVoet zet zich al jaren in voor verbetering van 'Floris-V' in West-Brabant. Zeker tien jaar geleden is een route door het Halsters Laag ontwikkeld waarvoor deels gebruik is gemaakt van een toen net gerealiseerd laarzenpad. De route volgt door het Laag de West-Brabantse waterlinie tot aan de Forten De Roovere en Pinsen. Eerder liep het Floris-V pad tussen Steenberg en Bergen op Zoom veelal over verharde, soms drukke landbouwwegen.

Fort Henricus

Twee jaar geleden deed zich een nieuwe kans voor, nu op het traject ten noorden van Steenberg. Natuurmonumenten was bezig met het herstel van Fort Henricus, het meest noordelijk gelegen fort van de West-Brabantse waterlinie. Waterschap de Brabantse Delta ontwikkelde plannen voor de Steenbergse Vliet. En als derde had de gemeente Steenberg zich tot doel gesteld voor alle kernen een ommetje te ontwikkelen.

Langs de Steenbergse Vliet lag tussen Fort Henricus en de jachthaven bij het dorp De

Heen een laag dijkje langs de Vliet. Voor het grootste deel verwaarloosd, door de vele brandnetels eigenlijk niet toegankelijk. De laatste schapen waren al weer enkele jaren weg.

Contacten van TeVoet met het waterschap en de gemeente hebben ertoe geleid dat het dijkje bewandelbaar is geworden en is opgenomen in het ommetje Vlietpolder dat voor de kern De Heen is ontwikkeld. Niet alleen de dorpsbewoners en de vele (vaar) gasten die in het dorpje verblijven hebben nu een prima wandeling door het buitengebied, ook de lange afstand wandelaar van Floris-V kan ervan genieten. Fort Henricus zelf kan nog niet in de LAW-route worden opgenomen – je moet er nu omheen lopen – omdat de herstelplannen nog niet zijn afgerond. De contouren van het fort zijn al wel duidelijk in het landschap herkenbaar.

Wellicht krijgt de wandelaar de komende jaren tussen Steenberg en Fort Henricus te maken met de aanleg van een aquaduct onder de Steenbergse Haven voor de A4. De Westhavendijk wordt in elk geval tijdelijk afgesloten. Aan het Wandelplatform – onder diens beheer valt het Floris-V pad – is gevraagd ervoor te waken dat de wandelroute tijdens de werken bruikbaar blijft.

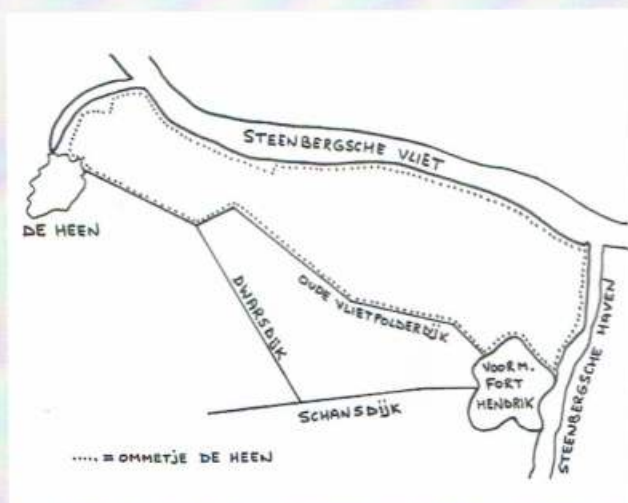

Het opengestelde dijkje langs de Steenbergse Vliet

Dit pad kon in 2009 nog net in het nieuwe routegidsje van Floris-V worden meegenomen.

Bij de ontwikkeling van een ommetje Dinteloord wordt momenteel bekeken of de Drievriendendijk, de oude zeedijk van het Krammer-Volkerak, door wandelaars kan worden gebruikt. Nu heb je er het zicht op de Dintelse Gorzen. Het zou heel mooi zijn als deze dijk in de LAW-route kan worden opgenomen. Enkele jaren terug liet Natuurmonumenten doorschermen dat een route over de Annapolderdijk ook denkbaar is. Voor een groot deel wordt deze binnendijk – hij loopt op enkele honderden meters parallel aan de oude zeedijk – door Natuurmonumenten verpacht. Dat zou een mooi alternatief kunnen zijn. Helemaal mooi zou het zijn als de wandelaar vanaf de paaltjesroute door de buitendijkse Dintelse Gorzen kan doorsteken naar de Drievriendendijk. Een overstapje voor de boswachter staat er al. Dan wordt de tocht van Dinteloord naar Steenberg echt genieten. Reden genoeg om als TeVoet de vinger aan de pols te houden in de gemeente Steenberg. ■

Harry Benschop

Dintelse Gorzen

Ook het stuk van Floris-V tussen Benedensas en Dinteloord verdient verbetering. Hier voert de route vele kilometers over verharde polderwegen, waar vaak heel hard wordt gereden.

Vlakbij Benedensas kan al een stukje polderweg worden vermeden. Daar is in een nieuw natuur- en waterbergingsgebiedje langs de Vliet een laarzenpad gerealiseerd.

OM TE LOPEN

Over het Floris-V pad is het van Dinteloord naar Steenberg 17 km lopen. De paaltjesroute door de Dintelse Gorzen is zo'n vijf kilometer extra. Onderweg geen horeca, alleen in De Heen, 5 km voor Steenberg.

Het sluizencomplex Benedensas aan de monding van de Steenbergse Vliet is een waterbouwkundig monument. Voetgangers moeten er het water oversteken via een zelf te bedienen brug. Steenberg en Dinteloord zijn bereikbaar met bus 101 vanuit Bergen op Zoom en Rotterdam Zuidplein. Deze bus rijdt in het weekend één keer per uur, door de week meestal elk half uur.

Noord-Nederland Dwars (NND)

Het ontstaan van een nieuw lange afstandsroute

Het weidse Friese land

Een wandelroute vanaf Bergen (NH) tot Bellingwolde in Oost-Groningen, dwars door

Noord Nederland, met aansluiting op de E9 en op diverse Duitse wandelwegen zou een verrijking van de LAW wandelmogelijkheden betekenen.

Het begon met een rondwandeling in West-Friesland en het eindigde met ...? Zoals het fladderen van een vlinder in China kan leiden tot een depressie in Nederland, zo heeft deze gebeurtenis ook effect voor Noord-Nederland. Wat is er de afgelopen jaren in Noord-Nederland gebeurd?

Inspiratie

In september 2003 organiseerde de regio Noord-Holland van TeVoet een rondwandeling rondom de Slootwaardpolder vanaf Oudkarspel. Dat was een groot succes, er kwamen veel wandelaars meelopen. Eén van die wandelaars was Martien Veth uit Nieuwe Niedorp. Geïnspireerd door de dagwandeling besloot hij een wandelroute dwars door West-Friesland (WFdwars) te bedenken. Vele uren ging hij op pad en hij wist paadjes en dijkes te vinden, die openbaar waren of die met toestemming belopen konden worden.

LAW status

Martien wilde graag, dat het pad een LAW status zou krijgen. Maar het Wandelplatform vond de route te kort voor een LAW en het was ook moeilijk om er een streekpad van te maken. Gelijktijdig bleek de TeVoet Hannekemaaiers werkgroep in Drenthe en Groningen het Hannekemaaierspad gerealiseerd te hebben en wilde men deze route naar het westen, door Friesland, uitbreiden. Die groep was aan-

vankelijk enthousiast om samen te werken met de regio Noord-Holland. Afsproken werd dat er eerst in NH een route zou worden ontwikkeld, die dan mogelijk later uitgebreid zou kunnen worden tot Noord-Nederland.

In de routecommissie van het Wandelplatform kwam deze wandelroute door Noord-Nederland een aantal keren ter sprake. Er bleek animo voor te zijn, maar het wachten was op concrete plannen en financiering. Vervolgens heeft de provincie Noord-Holland, gestimuleerd door Martien, een haalbaarheidsonderzoek naar projectidee West-Friesland Dwars laten uitvoeren door TAUW bv, omdat deze route mooi de reeds bestaande route van het Noord-Hollandpad zou kunnen aanvullen. Het rapport van Tauw was heel positief over deze route. De gedeputeerde van de Provincie Noord-Holland voor recreatie, de heer Jaap Bont, heeft op 22 augustus 2010 tijdens de opening van de Martien Vethbrug in Nieuwe Niedorp toegezegd de route te willen bekostigen.

Hannekemaaierspad en Noord Holland Noord gaan los van elkaar verder

De oorspronkelijke werkgroep van TeVoet is een aantal jaren geleden omgezet in een stichting Hannekemaaierspad. Dat pad loopt van Bourtange in Oost-Groningen naar Bakkeveen bij het drieprovinciepunt Groningen/Friesland/Drenthe, door het zuidelijk deel van Oost-Groningen en door Drenthe. Er is geen markering en de route is alleen oost-west beschreven in een boekje. De route heeft veel overlap met routes ontwikkeld in zuid-Westerwolde door de werkgroep aldaar (zie: www.wandeleninwesterwolde.nl) en met het Drenthepad. In april 2010 was er overleg tussen de werkgroep NND en de stichting Hannekemaaierspad. Uit dit contact bleek, dat de stichting zijn route niet beweg-

wijzert wou zien, zoals een LAW. Daarom besloot de werkgroep NND een eigen route te gaan ontwikkelen, wat noordelijker, door midden-Friesland en het zuidelijk deel van Groningen.

Vorderingen tot maart 2011

In 2010 kwam de werkgroep NND regelmatig bijeen in Leeuwarden om de route te bepalen. Op 7 oktober hebben Joep Naber en enkele TeVoet werkgroepsleden een voorlopige route ingetekend m.b.v. het GIS systeem van het Wandelplatform in Amersfoort. De wandelroute is toen globaal getekend tussen Bergen aan Zee en Bellingwolde. Er is toen een 1e fase overzichtskaart geprint in A3 formaat. NND heeft een unieke route, ver van het veel noordelijker gelegen Friese kustpad (LAW 5-4) en het Wad- en Wierdenpad (LAW 5-5). Ten zuiden zijn er op geruime afstand het Friese deel van het Zuiderzeepad (LAW 8) en het zuidelijke stuk van het Drenthepad (streekpad 6). De voorlopige route is voor 52 % onverhard/half verhard, een mooie score voor deze route.

Verkenning Friesland

Midden 2010 is de route door Friesland goed verkend door Ben Rutten. Ze is deels onverhard en bestaat grotendeels uit zeer

De voorgestelde route loopt door het mooie Hindeloopen

De werkgroep in vergadering bijeen

rustige wegen door minder bekende delen van Friesland. De meeste belemmeringen worden "haaks" gekruist: dus geen lange stukken langs snelwegen en dergelijke. De voorgestelde route loopt vanaf Stavoren langs de kust richting Workum; dan via Parrega richting Sneek. In dit gebied werkten vroeger veel seizoenarbeiders uit Duitsland bij boeren. De Sneker veemarkt was één van de plaatsen waar boeren en arbeiders elkaar ontmoetten. Vanaf Sneek loopt de route via Akkrum en Aldeboarn naar Nij Beets; dan naar Haulerwijk. Er is onderweg veel te beleven. Oude Zuiderzeekust en stadjes. Typisch Friese vergezichten van graslanden met dorpen en gehuchten, terpen en boerderijen. Bedijkingen, waterlopen en ontginningen in de veengebieden. De bereikbaarheid is goed: voldoende openbaar vervoer in de vorm van treinen en bussen langs de geplande route. Campings, B&B en andere mogelijkheden zijn op veel plaatsen in de directe nabijheid van de route te vinden.

Verkenning Groningen

Het stuk tussen Schipborg en Letha is grondig verkend en op 1:25.000 kaarten getekend door Ab Wijnberg, voormalig streekpad coördinator van het Noaberpad. Dit deel loopt voor meer dan 50% over onverharde paden. De route is met een dunne donkergroene lijn aangegeven (niet verwarren met de brede lichtgroenere lijn van het Drenthepad) en Ab heeft commentaar toegevoegd. Het Groningse Veenkoloniën gebied was ooit een troosteloos landschap, alles vlak, doorsneden door vele – stinkende – kanalen. Al in de jaren zestig kwam daar verandering in: de industrie trok aan, maar de vervuiling bleef. Tegenwoordig is het gebied onherkenbaar veranderd: er zijn kleine bosgebieden, het water is schoon, de kanalen worden door recreanten bevaaren en hebben leuke bruggetjes en sluisjes, er staan fraaie huizen langs de kanalen.

NND doorsnijdt vele kanalen, vanaf het zuidoosten van het Zuidlaardermeer tot de Pekela's: een prachtige en tot nu toe niet bestaande wandelroute.

Verkenning Drenthe

Ben Rutten stopt bij Een en Ab Wijnberg begint bij Schipborg. Het deel daartussen, rechtstreeks van west naar oost, komt langs de plaatsen Norg, Vries en Tynaarlo. Over dit deel hebben we contacten met de historische vereniging Annen. Dit deel moet nog nader bekeken worden. Aansluiting op het Duitse wandelnet bij Bunde
De routecommissie heeft als eis gesteld, dat NND zou aansluiten op het Duitse wandelnet, zodat de route ook internationaal vervolgd zou kunnen worden. (Dan zou er eventueel ook gebruik gemaakt kunnen worden van EU gelden via de Euroregiofondsen.) We hebben derhalve contact gelegd met het Wiehengebirge Verband, dat verantwoordelijk is voor de wandelroutes in het Noordwesten van Duitsland. Op 18 maart a.s. praten we met Manfred Hindersmann, de 'Hauptwegewart

des Wiehengebirgsverbandes Weser-Ems' in Bourtange, gesteund door Hans Jonker van het Wandelplatform. Er zou dan aansluiting zijn op de Europese wandelweg E9 en – via Leer – op de Emsweg en via deze weer op de Hünenweg, Gestweg, Hermannsweg en de Handelsweg. Ook de padbeheerder van het Noaberpad, Kris Vasse, zou willen bijdragen aan het ontwikkelen van de verbindingroute.

Contacten met 4 provincies

Op 17 februari 2011 was er een bespreking tussen de provincies Noord-Holland, Friesland, Drenthe en Groningen over het mogelijk tekenen van een intentieverklaring. Helaas is het zover (nog) niet gekomen. De benarde positie van de overheidsfinanciën en de komende Provinciale Statenverkiezingen leidden niet tot enige toezeggingen van de drie dames van de noordelijke drie provincies. Wel waren ze positief over de vergevorderde plannen t.a.v. de route en dat de routes in eerste instantie over bestaande wegen en paden liepen, zodat er weinig infrastructurele kosten leken te zijn.

Leden werkgroep

Dirk van Kekem (secr), secretaris TeVoet; Ben Rutten, contactpersoon Te Voet Friesland, ontwerper route door Friesland; Fred Triep, contactpersoon Te Voet Noord Holland; Martien Veth, TeVoet Noord Holland, ontwerper West-Fries Dwars; Paul Wesselius (vz), contactpersoon Te Voet Groningen. Bij de laatste bijeenkomst van deze werkgroep, op 9 februari 2011, was ook aanwezig: Ab Wijnberg, lid TeVoet Groningen, ontwerper route Groningen. ■

Fred Triep en Paul Wesselius, met input van de overige leden van de werkgroep NND

Overeenkomsten voor voetveer Beuningen- Slijk- Ewijk getekend

Het fiets- en voetveer Beuningen – Slijk-Ewijk komt weer een stapje dichterbij. Op maandag 10 januari 2010 ondertekenden wethouder Piet de Klein (gemeente Beuningen), wethouder Frits Witjes (gemeente Overbetuwe) en Alex Kwakernaak (directeur Uit®waarde) belangrijke overeenkomsten.

Het gaat om een samenwerkingsovereenkomst tussen de gemeenten Beuningen en Overbetuwe en een exploitatieovereenkomst met recreatiebedrijf Uit®waarde.

Na 50 jaar weer terug

"We zijn erg blij dat deze verbinding na ruim 50 jaar weer terug komt. We hebben er hoge verwachtingen van", aldus wethouder Frits Witjes van de gemeente Overbetuwe.

Welkom rustpunt

Wethouder Piet de Klein: "Waar water is, is een weg. Dit fiets- en voetveer is de weg tussen de twee oevers van de gemeenten Overbetuwe en Beuningen. In de dagelijkse hectiek van het snelverkeer vormt dit veer een welkom rustpunt. Toeristisch verbindt

het op een nostalgische wijze twee prachtig mooie gemeenten en hun uitloopgebieden met elkaar".

Zomer 2011 eerste vaart

Uit®waarde voert de bedrijfsvoering van deze en 7 andere veerverbindingen. Vanaf komende zomer kan het veer gebruikt worden. Fietsers en wandelaars kunnen voortaan elke zomer met het veer de Waal oversteken tussen Slijk-Ewijk en Beuningen.

Trots op nieuw veer

Directeur Alex Kwakernaak: "De nieuwe veerverbinding Beuningen-Slijk-Ewijk is alweer het 10e veer dat in de vaart wordt gebracht door uit®waarde. Uit®waarde exploiteert zelf nu 8 voetveren over de

Lek, de Linge, de Waal en de Maas. Het voetveer dat voor Beuningen-Slijk-Ewijk is aangekocht is gebouwd bij bouwverf de Amsterdamse Scheepswerf G. de Vries Lentsch jr. in 1956. Het veer heeft als rondvaartboot in Rotterdam gevaren. Het is ons grootste en langste veer tot nu toe en wordt geschikt gemaakt voor de overtocht van maximaal 40 personen". Het veer vormt een belangrijke schakel in het recreatief en toeristisch verkeer. Zo sluit het nieuwe veer aan op een aantal fiets- en wandelroutes, zoals het fietsroutenetwerk en 'struinen langs de Waal'.

6e struinroute van Uit®waarde

Door de realisatie van dit pontje komt de nog te realiseren struinroute tussen Druten – Beuningen – Slijk – Ewijk en Dodewaard weer een stap dichterbij. Zodra deze route gerealiseerd is, zal Lopend Vuur hierover berichten.

Als deze laatste route gerealiseerd is, kan vanaf Slot Loevestein tot net voor Nijmegen grotendeels door de uiterwaarden worden gelopen. ■

Trekpontje Everdingerwaard uitgesteld

De plaats waar het trekpontje komt

De ingebruikname van het trekpontje in de Everdingerwaard heeft geen doorgang gevonden. Het bedrijf dat de trekpont zou leveren is failliet verklaard. Op de trekpont is beslag gelegd, waardoor deze niet kan worden geleverd. Op dit moment wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn om het trekpontje op de korte termijn toch in de vaart te krijgen. Voor Het Utrechts Landschap is de inrichting van de Everdingerwaard pas afgerond als het trekpontje er ligt. Het trekpontje is het laatste onderdeel van de herontwikkeling van de Everdingerwaard. Met het pontje kunnen mensen ten westen van Everdingen de nevengeul oversteken. Dit maakt een wandelroute van acht tot tien kilometer door het gebied mogelijk. Aldus informatie uit het informatiebulletin van het Utrechts Landschap en de plaatselijke pers.

Als het pontje gerealiseerd en na de herontwikkeling van de uiterwaarden bij Vianen zal er een mooie wandelroute ontstaan tussen Vianen en Culemborg, waarbij nog maar voor een klein deel over de bij tijd en wijle drukke dijk hoeft te worden gelopen.

Lopend Vuur zal hier weer over berichten, zodra er nieuwe ontwikkelingen zijn. ■

Simmerjûnkuierkes in Fryslân

2011 wordt het 9e jaar dat Willem de Haan simmerjûnkuierkes organiseert. Simmerjûnkuierkes zijn in het Nederlands vertaald zomeravondwandelingetjes en die zomeravondwandelingetjes van Willem zijn informatief, gezellig en laagdrempelig van aard.

Wat gebeurt er op een kuierke?

Het informatieve is, dat Willem op zo'n kuierke vertelt over de omgeving waarin men zich op dat moment bevindt en naar gelang de omstandigheden past Willem z'n verhaal aan. Is er veel actiefs te zien op dat moment, dan zal hij daar op inspelen en anders vertelt hij over het ontstaan van het gebied of over knelpunten voor wandelaars die zich soms zomaar voordoen. Het gezellige maken de deelnemers zelf van de tocht. Velen hebben elkaar al eens ontmoet tijdens zo'n kuierke en anderen ontmoeten kennissen van nu of mensen die ze in jaren niet hebben gezien.

Ook ontstaan er zelfs "wandelvriendschappen" die er toe leiden, dat er een groepje er op gezette tijden op uit trekt om een LAW te wandelen. Zo is er sinds oktober 2009 een groepje in wisselende samenstelling onderweg op het Zuiderzeepad en is dit groepje te volgen op www.simmerjûnkuierkes.webklik.nl

Het laagdrempelige van een simmerjûnkuierke is de (korte) afstand en dat men zich niet vooraf hoeft op te geven; ook hoeft voor een simmerjûnkuierke niet betaald te worden en Willem heeft als stelregel, dat de langzaamste het tempo bepaalt. Natuurlijk ontstaan er dan twee groepen, maar daar is op gerekend, want Willem heeft al een aantal jaren Sieger (ook uit Kimsward) bereid gevonden om in dat

geval ook een groep onder z'n hoede te nemen. Bijkomend voordeel is, dat Sieger een vogelkenner is en ook geïnteresseerd in geschiedenis.

Na afloop van het kuierke (plm. 8 km) is er in een plaatselijk horeca etablissement gelegenheid om nog even na te praten onder het genot van uit eigen zak betaalde consumptie. De kuierkes verheugen zich de laatste drie jaar in een steeds groter wordende belangstelling, zonder dat het te massaal wordt.

Belang voor TeVoet

Voor TeVoet is het belang van een project als dit, dat een breed publiek wordt geconfronteerd met het plezier van het

wandelen (vooral ook in eigen omgeving) en de problemen die er soms op het pad van de wandelaar voordoen. Hierdoor zal zeker meer begrip en steun voor het werk van een belangenvereniging als TeVoet ontstaan en dit kan van invloed zijn op het werk van leden van TeVoet. Bent u enthousiast geraakt en wilt u in uw omgeving ook een dergelijk initiatief starten, neem dan contact op met Willem of, en dat is natuurlijk nog leuker, doe een keer mee en spreek Willem aan tijdens de kuier. Hij vertelt u graag waar u op moet letten en geeft antwoord op al uw vragen over dit prachtige project. Willem kunt u bereiken via de site en click dan aan bij het hoofdstuk contact.

Data van de Simmerjûnkuierkes, zie de activiteitenagenda op bladzijde 23. ■

Tekst: Willem de Haan

Foto's: Fred Triep

Wandelen rond Bad Bentheim

Het Podagrystenpad van Bad Bentheim naar Coevorden

Met ingang van december 2010 is Bad Bentheim elk uur vanuit Hengelo en Oldenzaal te bereiken per trein. Hierdoor is het voor wandelaars gemakkelijker geworden om wandelingen naar en vanuit Bad Bentheim te maken. TeVoet verkende de mogelijkheden en licht er één minder bekende route uit, het Podagrystenpad.

Het startpunt de burcht van Bentheim

heim start de Podagrystenpad dat van Bad Bentheim naar Coevorden loopt. Deze route is gezamenlijk door de Rotary van Bad Bentheim en van Coevorden ontwikkeld.

Podagrystenpad

In de zomer van 1843 vertrokken er 3 heren uit Coevorden naar Bad Bentheim. Zij beschreven dat wat zij onderweg tegenkwamen, de straten, de herbergen, de arbeidsomstandigheden en zo verder. Door deze beschrijving weten we veel van de streek, zoals deze in die tijd was. De heren gingen naar Bad Bentheim om genezing te vinden in de geneeskrachtige zwavelbaden van het Bad tegen hun jicht. Podagra is in het Grieks het woord voor jicht, vandaar de naam Podagrysten. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat zij waarschijnlijk een groot deel van de route in een koets hebben afgelegd.

Door de ontwikkeling van dit pad door de Rotary clubs is het mogelijk om de grensstreek via dit pad te verkennen.

Het pad is 75 kilometer lang en loopt vanaf de burcht van Bad Bentheim via Nordhorn, Neuenhaus, Wilsum, Laar naar Coevorden. Het pad is bewegwijzerd.

Globale beschrijving van de route
Vanaf burcht Bentheim loop je naar het spoor, ga het onderdoor en loop je daarna het oude Bentheimer Forst (bos) in, het is een mooi gemengd bos. Je komt langs de Höltingstuhl en de Prinzensteine, herinneringen aan rechtspraak in oude tijden. Vlak voor Nordhorn kom je bij het niet meer in gebruik zijnde kanaal Almelo - Nordhorn en loop je erlangs Nordhorn binnen. Nordhorn is een oude textielindustriestad, zoals we deze ook kennen aan de overkant van de grens. Neuenhaus kent een historische bebouwing met stadsgrachten die door de Dinkel en de Vecht worden gevoed. De stadsgrachten zijn deels in oude vorm aanwezig, omzoomd met mooie oude bomen.

Het centrum van Neuenhaus

Ten zuiden van Wilsum komt de wandelaar langs zogenaamde Kratteichen, dit zijn kleine eiken met de takken laag bij de grond. De takken werden in vroegere tijd gebruikt door de boeren. Daarnaast werden de groene uiteinden van eiken als ze in weilanden stonden, door het vee opgegeten.

In Laar loop je langs een windmolen, niet zo vaak te zien als in Nederland. Coevorden kent net als Neuenhaus een grachtenpatroon met haven en pakhuis.

De route maakt zoveel mogelijk gebruik van onverharde wegen. De wandelaar loopt langs enkele natuurgebieden, daarnaast door een agrarisch landschap. ■

Tekst: Rien van den Berg

Foto's: Grafschaft Bentheim Tourismus

Wandelmogelijkheden

Het Marskramerpad eindigt in Bad Bentheim. Zo kan er vanuit Oldenzaal in een dagetappe naar Bad Bentheim worden gelopen (26 km). Het Marskramerpad gaat hier over in de Töddenweg, die hier vandaan verder loopt naar Osnabrück, samen de Handelsweg genoemd.

Via o.a. de VVV, maar ook via Nederlands reisorganisaties kunnen arrangementen in het Grafschaft Bentheim geboekt worden, waarbij de bagage van de wandelaars vervoerd wordt naar de volgende accommodatie. Uiteraard kan je ook alles zelf

regelen of een dagtocht maken.

Bij de Burg (=burcht) van Bad Bent-

OM TE LOPEN

Het Podagrystenpad is 75 km lang, de routebeschrijving is gratis te downloaden via geheimoverdegrens.nl. Mogelijke etappes zijn Bad Bentheim - Nordhorn 25 km, Nordhorn - Neuenhaus 14,5 km, Neuenhaus - Wilsum 13 km, Wilsum - Coevorden 22,5 km. Er rijden bussen van de Bentheimer Eisenbahn om de reiziger terug naar een overnachtingsplek in Bentheim, Nordhorn of Neuenhaus te brengen. De vertrektijden van de bussen zijn te vinden via de site van de DB (Duitse Spoorwegen), waar dus ook busverbindingen opgezocht kunnen worden: www.reiseauskunft.bahn.de. Voor de aanreis naar Bad Bentheim per trein kan je gebruik maken van 9292ov.nl

Keimpetille komt weer op de kaart!

Jarenlang was er een doodlopend weggetje naar Keimpetille. Nu komt er weer een pontje. Willem de Haan schetst de geschiedenis van het plaatsje met de overzetmogelijkheden in het verleden en nu. In een later nummer van Lopend Vuur zal Willem een beschrijving van een wandeling geven die mogelijk wordt door de realisatie van het pontje.

Keimpetille (Kingmatille) is een vlekje op de kaart en dan ook nog eens op lang niet alle kaarten. Je vindt het tussen Franeker en Dronrijp aan het Van Harinxmakanaal op het einde van een doodlopend weggetje. Dat weggetje is niet altijd doodlopend geweest, maar door ambtenaren met een door bezuinigingen beneveld brein dood(lopend) verklaard, zoals zulke ambtenaren ook door bezuinigingen beneveld, zwembaden sluiten of spoorwegovergangen opheffen. Enfin, vanaf 1964 tot nu wonen de weinige inwoners op het einde van een doodlopend weggetje. Daarvoor was er een (fiets)pontje en daar weer voor ook een pont waarmee auto's konden worden overgezet en daar weer voor zelfs een brug! Vandaar de achtervoegsel tille in de naam. Het voorste deel van de naam kwam van een familie die heel lang met hun bezit de dienst in de omgeving heeft uitgemaakt. Het moet rond 1500 zijn geweest, dat de familie (thoe) Kingma een State bouwde bij Zweins en de Singel, een laan naar het huidige Keimpetille, is nog duidelijk in het landschap aanwezig. Aan het einde van die laan staat een eeuwen oud (1657) theehuisje, dat ook wel de theebus wordt genoemd; waarschijnlijk omdat het een smal hoog huisje is. Het wordt nog steeds bewoond, maar het zullen geen Kingma's zijn die er wonen.

Levend, dood en straks weer levend!

Kingmatille is vroeger natuurlijk veel levendiger geweest. Vanaf het moment dat de Harlingertrekvaart in 1642 werd gegraven was er een brug en werd er voor zowel schepen als voor het gebruik van de brug tol geheven. Dit zal natuurlijk de familie (thoe) Kingma zijn geweest en later de grietenij (lees Gemeente). Omdat het schrijven zo gemakkelijk gaat maak ik even een stap van drie eeuwen, want het begin van de dood van de doorgaande weg kwam met het rechttrekken en verbreden van het kanaal na WO 2. Toen werd de brug opgeheven en kwam er een

pont. Er lag over de bodem van het kanaal een stalen kabel en met een lier werd deze opgedraaid wanneer iemand moest passeren. De pont werd met een blok van hout langs de kabel naar de overkant getrokken en het was zaak voor de pontbaas om het scheepvaartverkeer goed in te schatten. Zoals gezegd verdween ook de pont en stierf de levendigheid in het buurtschapje. Gezinnen wilden er niet meer wonen en woningen werden afgebroken of verkocht aan randstedelingen die er meer niet dan wel waren. Een groepje mensen uit de buurt en wat oud bewoners was dit jaren een doorn in het oog het heeft in 2006 de Stichting Keimpetille, It Pontsje Werom opgericht. Met groot enthousiasme werden de schouders er onder gezet en al snel kwam er natuurlijk verzet van bewoners. Men vreesde een grote stroom toeristen en was bang dat de rust helemaal zou verdwijnen. Gelukkig heeft veel lobbywerk op geleverd, dat er uiteindelijk toch overeenstemming is gekomen is de zaak nu in de aanbestedingsfase. De (elektrische) pont moet er komen, langshaventje en stijger aan de andere kant moet er komen en vrijwilligers zijn er al. Hopelijk zal het pontje nog deze zomer in de vaart zijn en kan de wandelaar en fietser op een heerlijk rustige wijze zijn pad vinden tussen de weilanden door van b.v. station Dronrijp naar station Franeker. Knoop er een ommetje via Welsrijp en Tzum aan vast en je hebt een prachtige wandelroute. Of doe hetzelfde aan de noordkant van het kanaal via Dongjum, Schalsum, Peins en Zweins.

Nostalgie

Geboren en opgegroeid in Peins was het voor ondergetekende natuurlijk een heerlijk idee dat er weer een pontje zal komen in Keimpetille. In de jaren na de oorlog gingen de kinderen aan de noordkant in Peins naar school en zo deed je als kind natuurlijk ook vrienden op. Veel, ja heel veel tijd heb ik doorgebracht rond het pontgat van dit buurtschapje en toen er ooit eens kermis was, kwam men van

heinde en verre om dit evenement mee te maken. 's-Winters schaatsen op de gracht die langs de Singel liep en ook op het kanaal werd wel geschaatst.

Uiteraard was het een kunst om bij pontbaas Jaap Peters Miedema zo in de gunst te komen, dat je met hem mee mocht varen op de pont. Als je het slim aanpakte, dan mocht je zelfs met het blok de pont langs de kabel trekken. De aanlegplaats van de pont noemde we het pontgat en hier werden de beginselen van de zwemkunst beoefend. Wanneer je gevorderd was, dan kon je van de kant af en de echte bikkels zwommen natuurlijk over het kanaal heen. De durfallen gingen aan voorbij varende schepen hangen om vervolgens er weer af te duiken.

Tot zover even een kort verslag van de tijd dat Keimpetille nog een meer levendige plek op aarde was dan dat het nu is. Hopelijk zal er, met de komst van het pontje, weer wat meer leven in de brouwerij komen.

De (nabije) toekomst

Het is verheugend, dat er reeds meer dan 20 vrijwilligers uit de wijde omtrek zijn, die bij toerbeurt diensten op het nieuwe pontje zullen gaan draaien. Het pontje zal in mei, juni en september op vrijdagmiddag en op zaterdag en zondag varen; in juli en augustus vaart het iedere dag. De tijden zijn vermoedelijk van acht uur tot 18 uur, maar daar wordt binnenkort meer duidelijkheid over gegeven. Wanneer het pontje vaart zal ik daar via Lopend Vuur bericht van doen en dan zal ik tevens voor jullie een route van Station Franeker naar Station Deinum beschrijven. Ik kan u nu al verklappen dat er halverwege een heerlijk visrestaurant is. ■

Willem de Haan

Kingmatille enigste straatje met het oude huis

Wandeling door de Krimpenerwaard

ROU

Onder de titel "Toekomstmuziek in de Krimperwaard" heeft in 'Weg van het Asphalt', een uitgave van TeVoet met 14 wandelingen t.g.v. de Landelijke Voetpadendagen in 1999, dezelfde wandeling gestaan. Alleen was het percentage verhard toen een stuk hoger.

Aardig om te zien wat we in de ruim 10 jaar die achter ons liggen ten goede is veranderd. En wat niet.....

De oude route was 23 km, waarvan 5 km onverhard (22 %). De nieuwe route is korter, 20 km, met 8 km onverhard. (36 %)

Geschiedenis

De Krimpenerwaard wordt omsloten door de Hollandse IJssel, de Lek, en de Vliet. Het is eigenlijk een eiland. Een ander woord voor eiland is waard. Het is een karakteristiek veenweidegebied met het kenmerkende patroon van lange smalle graslandperceelen gescheiden door sloten, met kades op de kopse kanten. Deze kades zijn aangelegd bij de ontginning van de polder, die liep van de 11e eeuw tot in de 14e eeuw. Het karakter van het landschap is in wezen in al die tijd niet veranderd. Uniek in deze tijd. De Krimpenerwaard heeft een kleinschaliger karakter dan de Lopiker en de Alblasserwaard. Dit komt omdat er tot nu toe nooit echt grootschalige ingrepen hebben plaatsgevonden. Wel wordt er op dit moment gewerkt aan de voorbereidingen voor de rondweg ten ZW van Gouda.

Landinrichting

Een ouderwetse landinrichting is er nooit uitgevoerd. Eind jaren negentig is er een aanzet tot een landinrichting geweest. TeVoet heeft hiervoor toen een wandelpadenplan gemaakt, dat ook als leidraad heeft gefungeerd bij onze latere inbreng.

Soms door een hek heen

De afgelopen jaren is er gewerkt aan een Integraal Inrichtings Plan (IIP). Het in 2005 ondertekende Veenweidepact vormde hiervoor de basis. Uitgangspunt is behoud en zo mogelijk ontwikkeling van het cultuurhistorische waardevolle landschap. Naast de aanleg van 2450 ha natuur, duurzaam waterbeheer ter voorkoming van verdere bodemdaling, en versterking van de landbouwstructuur, is uitbreiding van de recreatieve structuur een belangrijk onderdeel. TeVoet heeft zitting gehad in de Klankbordgroep. Onze wandelvisie zoals verwoord in het Projectverslag en de door ons voorgestelde routes in de Provinciale Nota Wandelroutenetwerk zijn integraal opgenomen in het IIP. We hebben ons in de Klankbordgroep met name verder sterk gemaakt voor het behoud van de onverharde kades en ons verzet tegen de aanleg van geasfalteerde fietspaden over de kades.

We zijn dan ook erg gelukkig dat we dit laatste hebben kunnen voorkomen. Niet alleen omdat deze kades een uitstekende ruggengraat zijn voor de wandelstructuur, maar ook omdat ze behoren tot het cultuurhistorisch erfgoed. Ze zijn immers honderden jaren oud en geven vaak de ontginningsgrenzen aan.

Het Integraal Inrichtingsplan wacht nu op bestuurlijke bekrachtiging. Waarschijnlijk zullen de bezuinigingen daarbij nog roet in het eten gooien.. ■

Eeffien Huizing

Soms langs een hek heen

Routebeschrijving

Gouda

- 1 Start NS-Gouda Centrum zijde. Steek de straat over en ga linksaf richting centrum. Bij de verkeerslichten de Kattensingel oversteken en daarna de brug over. Rechtdoor, voetgangersgebied Kleiweg inlopen.
- 2 Op de Markt aangekomen, linksaf, voor de Waag langs. Vervolgens rechtsaf Markt oversteken links van het stadhuis langs. Links een smal steegje in, Kerksteeg, die recht op de Sint Janskerk af gaat. Dan rechtsaf de straat Achter de Kerk in; de Sint Janskerk steeds aan je linkerhand houden.
- 3 Willem Vroesenplein oversteken en rechtsaf de Spieringstraat in. Helemaal uitlopen. Bruggetje over en het Houtmansplantsoen doorsteken en links van de molen de dijk oplopen.
- 4 Voorzichtig de drukke weg (Nieuwe Veerstal) oversteken en links af over het fietspad langs de Hollandse IJssel lopen.
- 5 Brug ("Haastrechtse brug") over. Direct na de brug wijst een bord "Openbaar voetpad naar Oudebrugweg" naar rechts. Deur openen en over het pad naar de volgende deur.

De Sint Janskerk, beroemd om zijn gebrandschilderde ramen, is de langste kerk van Nederland (123 m). Later in de polder lopend kun je zien hoe groot de kerk is.

In dit plantsoen heeft vroeger het kasteel van Jacoba van Beieren gestaan. Volgens overlevering zou er van hier naar het Beijersche een onderaardse gang lopen.

De afsluiting van dit stukje openbaar jaagpad is met succes door de werkgroep Gouda-Krimpenerwaard samen met TeVoet aangevochten. (Zie Lopend Vuur 2007 nr.2 voor uitgebreide info)

- 6 Linksaf Oudebrugweg in en uitlopen. Op de dijk, de drukke en onoverzichtelijke Gouderakse Dijk schuin oversteken. Goudse Weg in.
- 7 Eerste weg rechts Gouderakse Tiendweg.

Let op de mooie gietijzeren brug van Cosijn.

Tussen de Tiendweg en de Gouderakse Dijk zal de nieuwe Zuidwestelijke rondweg worden aangelegd. De stiltte zal hier verdwijnen. Bovendien zijn er plannen om de Gouderakse Tiendweg

LOP

Beijersche weggetje

te "verbeteren". TeVoet zet zich in voor het behoud van het tweesporig karakter.

- 8 Tiendweg uitlopen (bijna 2 km) en op T-splitsing links. Asphaltweg gaat over in halfverharding, Beijersche weggetje.

Het Beijersche weggetje hebben we als wandelpad weten te behouden. Een nieuw fietspad zal verder westelijk worden aangelegd en niet over het weggetje.

Toekomst. De Gouderakse Landscheiding (ongeveer parallel aan de hoogspanningsmasten) wordt nieuwe wandelverbinding in westelijke richting.

- 9 Aangekomen in Het Beijersche linksaf asphaltweggetje. Weg vervolgen tot aan de N207.

N207 oversteken en het bruggetje over

Onderweg in de noordelijke richting kijkend heb je een mooi uitzicht op Gouda en de Sint Janskerk. Vlak voor de N207 ligt net als bij de Gouderakse Tiendweg een gietijzeren brug van Cosijn.

- 10 N207 oversteken, houten bruggetje over en graskade op. Graskade maakt bocht naar rechts, doorlopen en vervolgens na 100 meter opletten op begin Schenkelkade aan je linker hand. Deze kade opgaan. Doorlopen (ruim 1 km) tot aan hek.

Vroeger liep deze kade dood. Het Zuid-Hollands landschap heeft rond de Bilwijkerweg grond verworven waardoor er nu een verbinding met de Bilwijkerweg mogelijk is. In de toekomst zal er ook een verbinding met het Haastrechtse Bos komen.

- 11 Over het hek en rechtsaf kade op van de oude Boezem van Bergambacht, aan het einde links, langs vogelscherm, en de Bilwijkerweg op. Na het oversteken van de Bergvliet direct rechtsaf klaphek door en weg vervolgen langs de linkeroever van de Bergvliet. Pad gaat over in een houtkade. Kade helemaal aflopen.

De Bergvliet is in 1341 gegraven. De Bergvlietkade is deels eigendom van verschillende agrariërs (noordelijke deel), en deels eigendom van het Zuid-Hollands Landschap (zuidelijke deel). Wandelen wordt gedoogd. De Bergvlietkade is als wandelpad opgenomen in het wandelrouteplan. De Werkgroep Ommetjes van de gemeente Vlist, waarin ook TeVoet zit, probeert van de kade een officieel wandelpad te maken. Ook zijn er plannen om een verbinding met de Vlist tot stand te brengen door het vroegere Kraamvrouwenpad in ere te herstellen. Dan zal ook een eenvoudig bruggetje over de Bergvliet gemaakt worden in de buurt van de Bovenkerkse weg, zodat er ook een verbinding richting Stolwijk komt.

- 12 Linksaf, fietspad, Geerpad op, komt uit in de Alexanderstraat in Vlist. (Volg markering Groene Hartpad.) Op Julianaplein links aanhouden en

tussen huizenblokken door. Grindpad naar West Vliesterdijk.

Rechts van het Geerpad loopt de Visserkade. Deze kade staat op ons wensenlijstje.

- 13 Weg oversteken en Glijbaanbrug over. Rechtsaf Oostvliesterdijk. Bij kruising met Slangenweg gaat het Groene Hartpad linksaf, wij blijven de Oostvliesterdijk (heet nu Bonrepas) volgen tot in Schoonhoven. Ook het Pelgrimspad en Floris V lopen hier. Je kunt dus de wit-rode markering tot in Schoonhoven gebruiken. De bus naar Gouda vertrekt vanaf het Stationsplein.

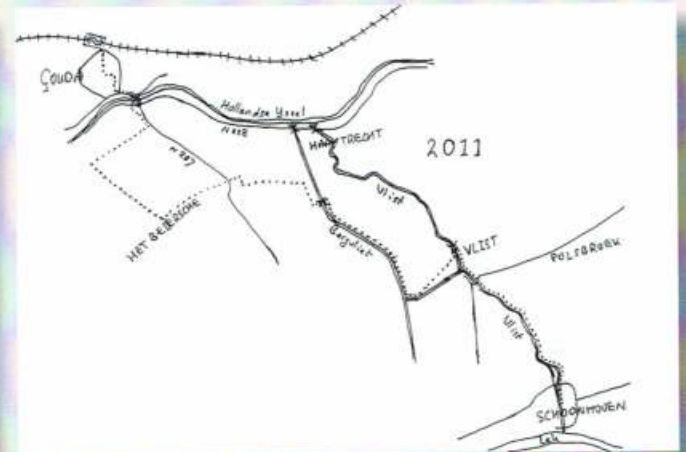
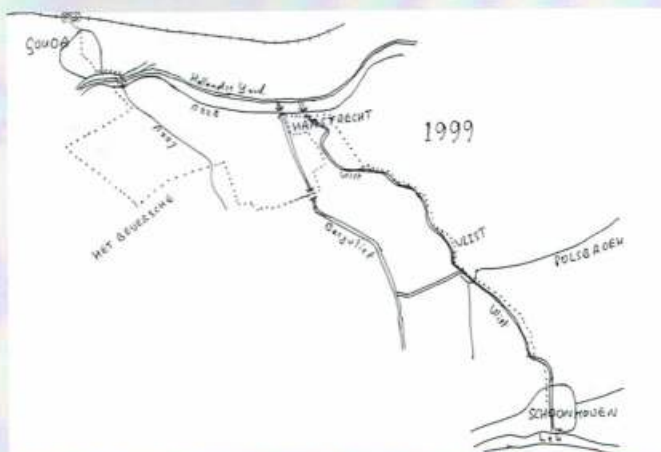
Tijdelijke verandering van de route tussen de beschrijving bij 5 en 7: Bijna aan het einde van de Goudse Weg wordt er op dit moment gewerkt aan de aanleg van een rotonde. Er moet geklauterd worden over zandhopen om de Gouderakse Tiendweg te bereiken.

ALTERNATIEVE ROUTE:

Haastrechtse brug over en rechtdoor achter benzinstation langs. Bij de rotonde rechtdoor richting Bergambacht en aanwijzingen voor fietsers volgen. Ter hoogte van de Gouderakse Tiendweg (Gietijzeren brug) rechtsaf en de brug over. U bent nu op de Gouderakse Tiendweg

OM TE LOPEN

Van Gouda naar Schoonhoven over stille houtkades en rustige B-wegen
 - 20 km
 - Honden niet toegestaan
 - Horeca in Gouda, Vlist en Schoonhoven
 - OV lijn 197 (Gouda-Schoonhoven v.v.) lijn 106 (Vlist-Gouda v.v. niet op zondag)

In de zomermaanden vaart er een pontje tussen Fort Honsdijk en fort Everdingen

PONT

Rondje door de uiterwaarden vanuit Culemborg

Het pontje naar fort Honswijk

Door dit pontje is het mogelijk om een rondje langs de Lek te maken vanuit Culemborg, door gebruik te maken van dit pontje en het autoveer tegenover Culemborg. Een wandeling voor een half dagdeel of te combineren tot een langere wandeling.

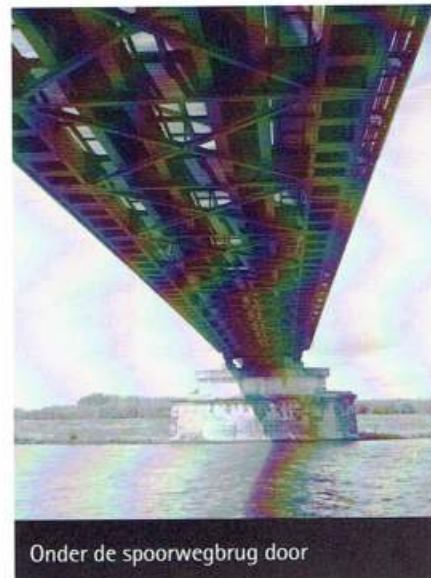
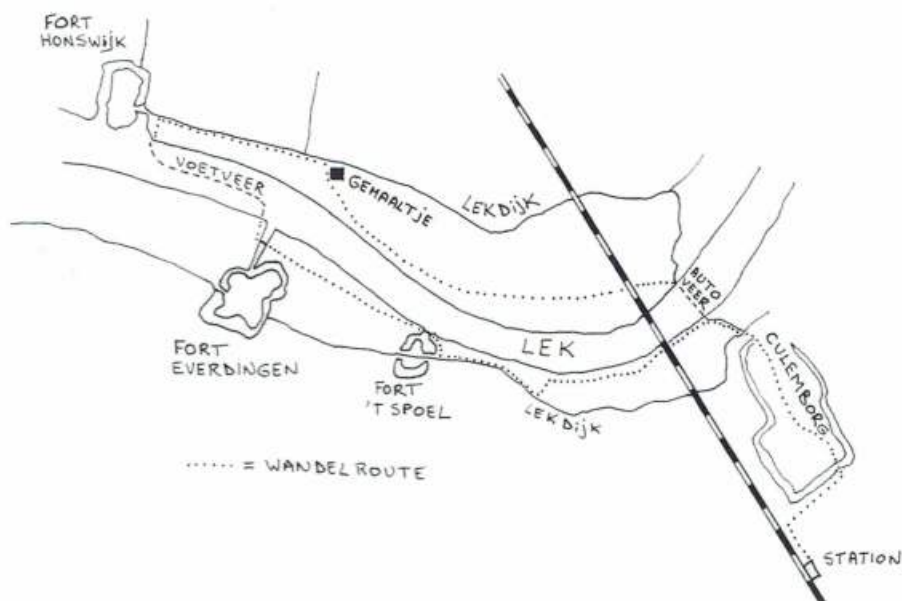
Door dit pontje is het mogelijk om een rondje langs de Lek te maken vanuit Culemborg, door gebruik te maken van dit pontje en het autoveer tegenover Culemborg. Een wandeling voor een half dagdeel of te combineren tot een langere wandeling.

Vanuit Culemborg loop je naar het autoveer over de Lek. Vlak voor het veer ga je linksom, en loop je richting de spoorbrug, je gaat kort hiervoor door een klaphekje. Ga onder de spoorbrug door en loop de uiterwaarden in. Deze volg je tot je even gedwongen wordt om op de dijk te lopen.

Daarna vlak voor fort Werk aan het Spoel, ga je weer de uiterwaard in, naar de rivier en volg de rivier totdat je bij Fort Everdingen komt. Hier verlaat je het Waterliniepad, dat naar links gaat. Je gaat over een brug en je vindt dan aan je rechterhand een pad dat naar een steiger gaat.

(Vanaf 2011 zal het veer ook aanleggen bij het fort Werk aan het Spoel. Daarmee kan je de route verkorten (of het varen verlengen)).

Er is een mooie zitbank aan je linkerkant voordat je naar beneden naar de steiger loopt. Op de zitbank is informatie over de waterlinie opgenomen.

Onder de spoorwegbrug door

OP PAD MET D

OM TE LOPEN

De wandeling is rond de 7 km lang, vanaf de veerweg in Culemborg. Vanaf het veer naar het station Culemborg is het ongeveer 1 1/5 km per keer. Culemborg heeft een mooie oude kern, met vele horeca gelegenheden. Informatie over het veer fort Honswijk - fort Everdingen vind je op www.uitwaarde.nl bij fiets- en voetveren.

Stremmingen over dit voetveer (en andere voetveren van de stichting Uitrwaarde, inderdaad zonder e tussen uit en rwaarde) vind je op pagina 723 van NOS teletekst.

Informatie over het werk aan de Korte Uitweg vind je op www.hollandsewaterlinie.nl. In het boekje over het Waterliniep pad vind je veel informatie over de forten en hun betekenis.

Als je overvaart, kom je bij fort Honswijk uit. Hier ga je rechtsaf de Lekdijk op. Extra variant (je kunt ook een korte wande-

De uiterwaarden aan de Culemborgse zijde

ling heen en terug maken naar Het werk aan de Korte Uitweg. Hierbij ga je komende van de pont rechtdoor en als je aan je rechterhand het fort voor een kwart hebt gerond, ga je rechtsaf. Je loopt dan over de gedekte gemeenschapsweg, die fort Honswijk en het werk aan de Korte Uitweg verbond. De dekking van de weg door aarden wallen is hersteld. In de kazerne aan het werk aan de Korte Uitweg is een theehuis aanwezig. De openingstijden zijn echter beperkt. Zondag middag tussen 12.00 en

17.00 uur is de kans het grootst dat het theehuis open is. Kijk op de website van de stichting voor verdere informatie.) Volg de Lek. Na een gemaaltje zie je een zomerdijkje dat je kunt gaan volgen. Het Waterliniep pad gaat pas wat later de uiterwaard in, maar uiteindelijk volg je samen de graskades onder de spoorbrug door naar het autoveer van Culemborg over de Lek en ben je weer bij het uitgangspunt. ■

Rien van den Berg

Kamervragen over 'verdwenen' voetpad

Ook in de politiek is bij alle hectiek soms aandacht voor wandelpaden. Zo stelde het Tweede Kamerlid Koopmans (CDA) onlangs Kamervragen over het voetpad langs de Selzerbeek bij Vaals, dat door een actie van het Waterschap Roer en Overmaas verloren zou zijn gegaan.

De Selzerbeek is een beek in Nederlands Limburg die 250 meter over de grens in Duitsland ontspringt. Een groot deel van haar loop vormt de landsgrens Nederland-Duitsland tussen Mamelis en Vaals (Bron: Wikipedia). Op de website www.wandelenlangsdegeul.nl zijn verschillende wandelingen te vinden die langs de Selzerbeek voeren.

Op 22 november 2010 stelde het Tweede Kamerlid Ger Koopmans (CDA) vragen aan de staatssecretarissen Bleker (Economisch Zaken, Landbouw en Innovatie) en Atsma (Infrastructuur en Milieu) over het verloren gaan van een eeuwenoud voetpad langs deze beek bij Vaals. Dat zou gebeurd zijn toen Waterschap Roer en Overmaas daar een meanderstrook heeft aangelegd. Het Limburgse Kamerlid vindt dat dit in strijd zou zijn met het beleid om wandel-, voet- en kerkenpaden zoveel mogelijk in stand te houden. Bovendien is er een subsidieregeling om juist extra voetpaden aan te leggen. Koopmans vraagt daarom ook of uit dat potje het historisch voetpad in Vaals gedeeltelijk kan worden hersteld.

In Limburg kan een pad zomaar verdwijnen

Op 9 december 2010 volgt het antwoord van staatssecretaris Bleker. Hij verwijst voor informatie over de gang van zaken in deze kwestie naar de provincie Limburg. Wel deelt hij de opvatting dat wandel-, voet- en kerkenpaden met historische betekenis zo veel mogelijk bewaard moeten blijven. Wat betreft de beschikbare middelen laat hij weten dat deze onderdeel zijn van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) en dat het Rijk geen aanvullende middelen beschikbaar heeft. ■

Marijke van Steenis

Wandelaars niet serieus genomen in Nationaal Park Zuid-Kennemerland?

Nog geen winst voor wandelaars bij natuurbrug Zandpoort?

Honderden wandelaars in demonstratie en vele duizenden handtekeningen tegen een fietspad. In Lopend Vuur van september 2010 werd het strijdtoneel geschetst in het duingebied bij Haarlem en Zandvoort, een door verschillende eigenaren beheerd nationaal park aan de rand van een dichtbevolkt stuk randstad met grote recreatieve behoeften, waar toeristisch-economische belangen groot zijn. Op de achtergrond overlast gevende damherten.

Dieren en wandelaars vinden elkaar regelmatig op hun pad. In Nationaal Park Zuid Kennemerland niet?

De aanleg van een natuurbrug en in het bijzonder een door bestuurders daaraan gekoppeld besluit tot aanleg van een fietspad door exclusief wandelgebied leidde tot veel commotie. Beschermers van de natuur stonden tegenover haar beheerders, wandelaars tegenover fietsers, nationaal park tegenover terreineigenaar Amsterdam. En Amsterdam had de beslissende stem... en weigerde op aandringen van wandelaars en natuurbeschermers in eerste instantie mee te werken.

Klankbord groep maakt compromis

Een klankbordgroep, waarin in de persoon van ondergetekende ook Wandeloverleg NH en Wandelplatform vertegenwoordigd waren, bereidde een compromis waarbij zo veel mogelijk kool en geit werden gespaard. Hierin komt het fietspad er wél, maar het wordt korter en het volgt een ander tracé dan oorspronkelijk voorzien. Dit nieuwe tracé ligt zo veel mogelijk buiten en aan de rand van de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD).

Het sluit deels aan op bestaande wegen en paden buiten de AWD en gaat deels over ten behoeve ervan aangekochte grond. Over ongeveer een kilometer zal het hek van de AWD 10 tot 50 meter worden verplaatst. Wandelaars zullen er op deze manier zo min mogelijk last van hebben en buiten het buitenheks stuk, blijven de AWD exclusief voor wandelaars en struiners. Weinig verlies, maar winst is er niet voor de wandelaars. In het advies van de klankbordgroep wordt ook gesteld dat om de natuurbrug van nut te doen zijn voor deze groep, er meer nodig is. Er zullen maatregelen moeten worden getroffen opdat zij (net als het wild) verschillende omhekte terreinen kunnen verbinden. Dat kan via de natuurbrug(gen) of middels doorgangen in de hekken. Vooral in het met hekken doorkruiste Nationaal Park Zuid-Kennemerland (NPZK), ten noorden van de natuurbrug, is dit van belang. In september kon worden bericht dat NPZK en de provincie het klankbordadvies overnamen en conform dit advies te werk willen gaan. Ook Amsterdam is daarna akkoord gegaan om op basis van het advies mee te werken.

Ontsnippering blijft nodig, er is sprake van mogelijk eerste doorgang

De strijd is hiermee voor de wandelaars nog niet gestreden. Het fietspad mag zijn plaats hebben gekregen, zolang ontsnipperende voorzieningen niet daadwerkelijk worden getroffen, moet daar steeds weer op gehamerd worden. Daarbij lijkt de wandelbelangenbehartiger steeds weer te stuiten op in halstarrig onbegrip verpakt verzet van natuurbeschermers of beheer-

ders. Zo werd geprobeerd de natuurbrug als winst te verkopen omdat je daar als wandelaar zo'n mooi uitzicht zou hebben... terwijl je in de buurt zo veel mooie duintoppen hebt zonder geraas en uitlaatgasen van het verkeer. Maar ja, er zijn veel soorten wandelaars. Als wandelaar kun je ook prima over fietspaden en trottoirs lopen... werd ook voorgehouden. Ben ik nog wel representatief? denk je dan. In december werd het voorlopig ontwerp voor de natuurbrug gepresenteerd. Daarin was de voorziening voor wandelaars op de brug gereduceerd tot een onhandige oversteekplaats van de Zandvoortselaan, van het trottoir aan de ene kant naar het trottoir aan de andere kant (waar men eenvoudiger en korter kan oversteken). Er was geen sprake van een verbinding voor wandelaars van de omhekte natuur/wandelterreinen aan weerszijden van de natuurbrug. Op de brug wordt het wandel/fiets/ruiterpad met hekwerk afgescheiden van de rest van de natuurbrug. Wandelaars schieten er helemaal niets mee op, liet ik de projectleider in de klankbordgroep weten. Waternet, beheerder van de AWD aan de zuidkant van de brug, kwam daarop tegemoet met een voorstel voor een doorgang in hun hek. Als die er komt is dat het eerste winstpunt op dit strijdtoneel. Er is een toezegging dat dit wordt opgenomen in het ontwerp. Medio 2011 moet dat definitief zijn. Medio 2012 zou men kunnen starten met aanleg en 2013 zou alles klaar moeten zijn.

Bij NPZK nog geen doorgang in de hekken. Hier is beweging in de zin dat men sinds kort mooie presentaties laat zien met voorstellen voor nog 3 natuurbruggen in het nationaal park. De provincie heeft hiervoor in november 3 miljoen gereserveerd. Dat is een schone zaak vanuit ontsnipperingsoogpunt, maar navraag of je het goed gehoord hebt, leert dat deze bruggen toch echt alleen bedoeld zijn voor planten en dieren, niet voor wandelaars. ■

Tekst: Jeroen Jacobse
Foto's: Fred Triep

Over het Halve Zolenlijntje Oude spoorlijn levert puik wandelpad op

De trein reed er in 1972 voor het laatst. Nu is de 600 meter lange brug over de Moerputten voorbehouden aan de wandelaar.

Ook op de aansluitende spoordijk heeft de wandelaar het alleenrecht: van Den Bosch (bij het buurtschap Deuteren) tot aan Vlijmen. Dat heeft de nodige voeten in de aarde gehad.

Toen het zich liet aanzien dat de bruggen in de Langstraatwegspoorweg tussen Waalwijk en Den Bosch zouden worden gesloopt, maakte de federatie 'Behoudt de Langstraatspoorbruggen' zich sterk voor de instandhouding van onder andere de

Moerputtenbrug. Hun actie heeft er toe geleid dat de – inmiddels behoorlijk verwaarloosde – brug in 1995 op de Rijksmonumentenlijst werd geplaatst. De federatie vond dat de brug, na uitvoering van achterstallig onderhoud, geschikt gemaakt moest worden voor fietsers en wandelaars. De wandelaars vonden Staatsbosbeheer aan hun zijde. Die dienst vond dat er over de brug alleen een wandelpad als onderdeel van een wandelroute door het rond de brug gelegen gebied moest komen. Gelukkig heeft de opvatting van Staatsbosbeheer het gehaald, met inzet van vele bestuurders en burgers. De krant stond er toentertijd vol van. Je hoeft maar enkele kilometers westelijker te kijken hoe blij de wandelaar met deze uitkomst mag zijn. Ter hoogte van Sprang-Capelle ligt een drie tot vier meter breed fietspad op de oude spoordijk. De wandelaar heeft hier echt niets te zoeken.

Spoorlijn door overlaat gebied

Eind 1879 werd het besluit genomen om de spoorweg Den Bosch – Lage Zwaluwe aan te leggen. Tussen Waalwijk en Den Bosch liep de spoorweg door een gebied dat was bestemd om bij hoge waterstanden in de Maas het water vanuit de omgeving van Den Bosch naar de Baardwijkse

Overlaat af te voeren. Obstakels waren uit den boze om een vlotte waterafvoer te verzekeren. De gebruikelijke spoordijk werd dan ook op meerdere plaatsen vervangen door overbruggingen waarvan de Moerputtenbrug er een was.

Vlak voor Waalwijk was een nog grotere overbrugging: over de Baardwijkse Overlaat. Die brug mat 880 meter. Tussen 1908 en 1946 werd deze brug steeds ingekort, de Moerputtenbrug bleef al die jaren zijn oorspronkelijke lengte van 597,6 meter behouden.

Dit jaar is nog een brug in het Halve Zolenlijntje opgeleverd: de Venkantbrug op de grens van Den Bosch en Vlijmen. In ErUitGelicht op de achterzijde van dit nummer wordt nog wat dieper ingegaan op de 2 bruggen.

Laatste loodjes

Komende maanden wordt het gebied rond de bruggen door Staatsbosbeheer aantrekkelijker gemaakt voor de recreant. Er komt een grote doorgaande wandelroute door het moerasbos. Paden en parkeerterrein worden verbeterd. En aan de voet van de Moerputtenbrug komt een plateau in het water om het beroemde zijaanzicht van de brug te kunnen bekijken.

De werkzaamheden worden gefinancierd uit het uitvoeringsprogramma van de Groene Delta. Dit programma heeft als doel om de relatie tussen stad en natuur en landschap te versterken. Op meer plaatsen rond Den Bosch worden in het kader van de Groene Delta werken uitgevoerd. ■

Harry Benschop

OM TE LOPEN

De spoordijk met de Moerputtenbrug en Venkantbrug is vanaf Deuteren (bij het nieuwe ziekenhuis) tot Vlijmen te belopen.

- Vanaf Vlijmen kun je over de Heidijk doorlopen naar Drunen en over Giersbergen en door de Loonse en Drunense Duinen naar Udenhout of Loon op Zand.
- Vanaf Den Bosch kun je de route van het pas geopende Hertogenpad volgen. Jammer is dat de oude spoordijk vanaf het station tot Deuteren niet meer intact is door allerlei werkzaamheden. Het had een perfecte route 'de stad uit' kunnen zijn.
- Vanaf Vlijmen, Drunen en Loon op Zand kun je met bus 136, 137 of 300 terug naar Den Bosch.

Met het Hertogenpad Witte vlek op LAW-kaart in Midden-Brabant half ingekleurd

De goede smaak van een 'Hertog Jan' na de wandeling heeft niets te maken met de nieuwe naam 'Hertogenpad' voor het verlengde en vernieuwde Peellandpad.

Jan I van Brabant, de enige echte Hertog Jan, daarentegen wel. Hij staat zo'n beetje symbool voor de hoogtijdagen van Brabant en zijn dynastie aan hertogen. Deze Hertog Jan leefde aan het eind van de 13e eeuw. Brabant strekte zich uit van de Schelde tot de Moezel en de Rijn, met steden als Brussel, Antwerpen en Leuven, bijna tot aan de tegenwoordige Franse grens. 's-Hertogenbosch – we zullen in dit verband de deftige naam maar gebruiken in plaats van het makkelijker in de mond liggende Den Bosch – lag aan de noordkant van het hertogdom Brabant. Vanuit Den Bosch is het uit 1995 daterende Peellandpad (dat liep van Den Bosch naar Roermond) nu doorgetrokken naar Breda. Het gaat nu verder onder de naam Hertogenpad. Medio oktober is deze LAW 13 in Breda in gebruik genomen.

Ad Verbakel en Toon Vissers tekenden voor de nieuwe route. Daarmee een punt zet-

tend achter hun werk als padcoördinator. Jos de Ridder neemt het werk over.

Duur stukje wandelpad

Eigenlijk verbazingwekkend dat de streek tussen Den Bosch en Bergen op Zoom het zo lang zonder lange afstand wandelpad heeft moeten doen. Mooie (wandel)gebieden genoeg. Een aantal is nu opgenomen in de nieuwe route.

In de 'verlenging' vanuit Den Bosch kom je direct op het duurste stukje wandelpad dat ik ken: over de Moerputten. In dit nummer is hiervoor een artikel opgenomen over de Moerputten, daarnaast wordt in ErUitGezicht op de achterzijde de Moerputten- en Venkantbrug nog verder besproken.

Over de Heidijk, een oude zeedijk, gaat het verder naar de Loonse en Drunense Duinen. Haast vanzelfsprekend is de landbouwenclave Giersbergen in de route opgenomen. Vóór Breda krijg je nog de natuurgebieden Huis ter Heide en Boswach-

terij Dorst onder je voeten. Die laatste heeft een ware metamorfose ondergaan. Prachtig om nu door het volledig heringerichte deel rond het voormalige natuurbad Surae en de oude leemputten te wandelen.

Restyling

Een gebied met een heel ander karakter, het slagenlandschap met smalle natte hooilandjes bij Sprang-Capelle, is helaas niet in de nieuwe route opgenomen. Via het ook nu nog 'on-brabants' aandoend 's-Gravenmoer en de Linie van den Hout had je ook mooi in Breda kunnen aankomen. "Dat was Holland", interrompeerde prof. dr. Arnoud-Jan Bijsterveld, hoogleraar Cultuur in Brabant aan de Universiteit van Tilburg – hij gaf de aanwezige wandelaars in Breda een waar college over de hertogen van Brabant – mij in mijn overpeinzingen bij de opening van het pad. "Zoiets past niet in het Hertogenpad." En gelijk had die. Met 's-Gravenmoer als meest zuidelijk puntje hadden de graven van Holland het daar voor het zeggen.

Ook Vissers had met de gedachte gespeeld van die route. "De tijd was tekort om dat goed uit te werken", vertrouwde hij me op de openingswandeling toe. Je bent inderdaad een paar jaar verder voordat een nieuwe route rond is, zeker als er knelpunten in zitten. Vissers had de route graag doorgetrokken gezien naar Bergen op Zoom. "Dan was ook de witte vlek op de LAW-kaart van West-Brabant ingekleurd." Met hem de afspraak gemaakt daar volgend jaar eens werk van te maken. Wellicht moet het over een paar jaar komen tot een restyling van alle Brabantse LAW-routes, constateren we samen. In Oost-Brabant volgt het Hertogenpad zeker geen perfecte route. "Uitermate lastig om bij Boekel en De Rips er echt iets moois van te maken. Iets oostelijker lukt beter,

De Moerputtenbrug waarover het Hertogenpad gaat

maar daar loopt onder meer het Maas- en Peelliniepad", onderschrijft Vissers. Trekken we het Hertogenpad door naar Vlaams-Brabant, naar Leuven of Brussel. Dan wordt het een echt 'Hertog van Brabant'-pad, fantaseren we verder. Dan is voor iedereen duidelijk hoe groot en machtig Brabant was.

Barrièrewerking

Het oude traject van het Peellandpad is op twee plaatsen serieus verbeterd. Vanuit Den Bosch loopt de route nu door het Bossche Broek en over de Dungense Keerdijk. Jammer dat kasteel Haanwijk en het pad langs de Dommel naar St. Michielsgestel er niet in zijn opgenomen. Waarschijnlijk heeft de barrièrewerking van de provinciale weg Den Bosch – Schijndel (één goed bruikbare zg. koude oversteek is enkele jaren geleden al afgesloten) en de geplande werken aan het kruispunt bij St. Michielsgestel een rol gespeeld. Met name bij Uden is veel verbeterd. Dat was vanwege de oprukkende industrie ook hard nodig. De route loopt nu om vliegveld Volkel heen.

Bij Uden wordt de 'voortsluipende' barrièrewerking van provinciale wegen opnieuw onderstreept. Je moet nu honderden meters heen en terug over parallelwegen om over te steken.

Jammer dat de routemakers bij het oplossen van het 'probleem Uden' geen gebruik hebben gemaakt van de paden van de Maashorstboeren, perfecte paden die zo'n vijf jaar geleden in een pilot voor boerenlandpaden tot stand zijn gekomen rond de eigenlijke Maashorst. Door met de route wat dieper dit natuurgebied in te gaan, alleszins de moeite waard, had ook de provinciale weg bij Uden geen probleem hoeven te zijn. Vanaf het buurtschap Zevenhuis is 2 kilometer noordelijk dan waar nu deze weg wordt gekruist, een goede oversteek naar het dorp Zeeland mogelijk en kan de route bij het Duits lijntje weer worden opgepikt.

Verbakel is nog steeds verbaasd dat hij voor de nieuwe A50 destijds de route geen meter hoefde om te leggen. "Het ecoduct tussen Bedaf en de Maashorst is zonder slag of stoot direct opengesteld voor wandelaars en fietsers, precies op de goede plek". Als een van de weinige ecoducten tot nu toe. Het kan dus wel.

De stad uit

Het wordt steeds lastiger wandelend

vanuit de stad naar het buitengebied te gaan. Rondwegen en andere infrastructurale barrières zijn daar debet aan. Die boodschap heb ik vanuit Wandelplatform en TeVoet aan Brabants gedeputeerde welzijn Brigitte van Haaften en de Bredase verkeerswethouder Wilbert Willems bij de opening van het Hertogenpad meegegeven.

Breda uitkomen naar de boswachterij Dorst over de nieuwe LAW is maar één voorbeeld. Bij Den Bosch kon je tot twee jaar terug vanaf het station over de oude spoordijk zo naar de Moerputten lopen. De aanleg van een nieuwe randweg vanuit Vught maakt dat de routemakers nu gedwongen waren hun toevlucht te zoeken tot een route door het nieuwe Paleiskwartier en de aangrenzende woonwijk Kruiskamp. Twee voorbeelden die moeiteloos zijn uit te breiden, zoals elke rechtgeaarde wandelaar zelf wel aan den lijve heeft ondervonden.

Gordel rond Breda

"Rond Breda zou je een fraaie wandelroute kunnen maken, als een soort gordel", hield ik Willems voor. Van het ene natuurgebied naar het andere. Willems is ook wethouder natuur en landschap.

"Voor die route moeten wel enkele natuurgebieden voor de wandelaar met elkaar worden verbonden." Zoals tussen Dorst en Rijen waar het spoor over vijf kilometer een onneembare barrière vormt van de boswachterij met het door veel wandelaars zeer geapprecieerde heringerichte gebied van de leemputten en de omgeving van Molenschot waarvoor allerlei plannen bestaan om dat als uitlooppgebied van Breda-Oost in te richten.

OM TE LOPEN

Het Hertogenpad is 238 km lang en loopt over 's-Hertogenbosch naar Roermond. Met 13 dagetappes van rond de 20 kilometer waarvan begin- en eindpunt met openbaar vervoer te bereiken zijn, is de hele route te belopen.

In het routegidsje staan ook drie stadswandelingen. Het routegidsje kost € 16,90.

Of het openstellen van de onderdoorgang van de A16, spoor en HSL-lijn langs de Mark. De weg ligt er, als dienstweg onder deze infrastructurele 'bundel'. Een plank over de sloot aan de ene kant en een stuw beloopbaar maken aan de andere kant. Daarmee is dit knelpunt op te lossen. En toestaan dat wandelaars over de Markdijk richting het veer van Terheijden mogen. Heel spijtig is dat bij Effen aan de zuidwestkant van de stad juist dit voorjaar nog een goede verbinding vanaf het viaduct naar de Trippelenberg en het dal van de Aa of Weerijds is verdwenen. Daarmee vervalt een schakel in een goede wandelverbinding tussen Liesbosch en het Mastbos. Of je moet als wandelaar meer dan een kilometer omlopen over drukke wegen. Gaan we toch eens over doorpraten, hebben Willems en ik afgesproken. ■

Harry Benschop

Wordt vervolgd

Compromis over Schagerwaardkade toch nog mogelijk?

In het september nummer 2010 van Lopend Vuur berichtten we over de rechtszaak die TeVoet en het Wandelplatform hebben verloren over de onttrekking van de Schagerwaardkade. TeVoet zag af van het hoger beroep vanwege de daarmee gemoeid zijnde kosten, maar het Wandelplatform was wel van plan om in hoger beroep te gaan tegen de uitspraak van de rechter. Het Wandelplatform gaf aan dat met deze uitspraak de rechtbank in feite de aanwonende eigenaren beloont voor het jarenlang blokkeren van een openbaar pad. Het vervolg op deze uitspraak is voor de verdere ontwikkeling van wandelroutenetwerken van groot belang. Er is nu nieuws vanuit het Noord-Hollands Dagblad. Er is nu een compromis in de maak. De gemeente wil meewerken aan een variant aan de zuidkant van de Schagerwaardkade, zodat de wandelmogelijkheden toch gerealiseerd worden. Er zal dan nog een kippenbruggetje moeten worden gerealiseerd. Lopend Vuur houdt je op de hoogte van het verloop.

KnopenLopen in Sevenum Wandelgemeente van het jaar 2010, ook voor wandelaars van TeVoet?

Het tijdschrift Te Voet heeft in 2010 na een raadpleging van de bezoekers op de Fiets- en Wandelbeurs 2010 de gemeente Horst, waar Sevenum deel van uit maakt uitgeroepen tot de wandelgemeente van het jaar 2010. Onze vereniging TeVoet ging kijken en lopen op het bekroonde netwerk.

Het wandelroutenetwerk

Het wandelroutenetwerk is ruim 100 kilometer lang en is gemarkeerd met paaltjes met nummers waarop de richtingen naar andere knooppunten staan vermeld. Staat er alleen een pijl op een paaltje, dan geeft

dat de richting aan naar het knooppunt waar je eerder voor hebt gekozen bij het vorige knooppunt. Het wandelroutenetwerk wordt KnopenLopen genoemd en wordt door een gelijknamige stichting onderhouden. Door dit knooppuntensysteem zijn er vele combinaties mogelijk en kan op veel momenten de route worden ingekort of verlengd. Handig als blijkt dat je sneller of juist langzamer loopt dan je had verwacht. De route is deels verhard, deels onverhard. Gelukkig geeft de kaart aan welke delen verhard en onverhard zijn, zodat je hier je route op af kan stemmen. Op de kaart staan de kilometerafstanden tussen de verschillende knooppunten vermeld. Een groot deel van de route loopt door een cultuurlandschap met kleinschalige bosjes of bospartijen, bebouwing is nooit ver weg in de vorm van boerderijtjes. De glastuinbouw ruikt in dit gebied ook op, maar was op onze wandeling niet echt storend aanwezig.

De wandeling die TeVoet liep
TeVoet liep de route op de een na laatste dag van 2010 in een mooi besneeuwd landschap. De foto's zijn een herinnering aan de sneeuwrijke winter van 2010.

We liepen vanaf het station Horst-Sevenum de route langs de Grootte Molenbeek, een mooi beekdal, waar de beek weer een natuurlijker verloop heeft gekregen. Dit is de route aan de oost- en later zuidzijde van het wandelroutenetwerk. Het waterschap heeft hier laarzenpaden gecreëerd. Dat wil zeggen, deze zijn met goede wandelschoenen goed te lopen, ze kunnen uiteraard modderig zijn, maar de beek stroomt lager langs je heen. Later kom je door een natuurgebiedje van Staatsbosbeheer met een wilgen, eiken-

OM TE LOPEN

Sevenum is per trein uitstekend te bereiken. Elk half uur stopt de intercity dienst Den Haag Centraal – Venlo er. Bij de achteruitgang van het station staat wandelknooppunt 6. Bij knooppunt 5 vind je de Grootte Molenbeek. Als je van wandelknooppunt 6 aflopend naar knooppunt 1 loopt vind je de markt in Sevenum en de VVV. Hier wordt de kaart verkocht met het wandelroutenetwerk. Omdat deze bij het station niet te koop is, is deze ook via de mail en/of telefonisch te bestellen bij de VVV. Zodra je het benodigde bedrag hebt overgemaakt, stuurt de VVV je de kaart toe. Handig voor de treinreizigers. Automobilisten kunnen gemakkelijker vanaf knooppunt 1 starten, eventueel na de aankoop van de kaart bij de VVV. Het wandelroutenetwerk Sevenum sluit volgens de kaart aan bij het routenetwerk van Maashree, Horst aan de Maas en Deurne.

Eigentijdse kunst onderweg

Viersprong met prachtig kruis en boom

De langste boswandeling van Nederland

Wordt vervolgd

In Lopend Vuur van december 2010 schonk ik aandacht aan het wandelboek de langste boswandeling van Nederland. Op het eind wees ik op de bijbehorende website, een statische website. Je zou toch meer met zo'n website kunnen doen, bijvoorbeeld een goed kaartblad leveren bij etappe 7. En kijk nu eens, de site is interactief geworden, je kunt er reacties op de route geven, een routewijziging staat er op en ... je kunt het goede kaartstuk bij etappe 7 Loenen-Dieren downloaden. Zie hiervoor www.delangsteboswandelingvannederland.nl onder het 'tabje' de route.

Wil je weten hoe het met de vorderingen van deel 2 gaat, ook hierover informeren de schrijvers je.

Jan Frederik Lubbers

en elzenopstand. Na het Postiljon hotel zijn we naar het noorden gegaan. Dan wijzigt de route van karakter, je komt dan op het hogere zand met naaldbossen met lichte glooiingen. Deze bossen werden ooit gebruikt als productiebos voor de mijnen. Meer naar het oosten toe ligt de Mariapeel, maar voor een ronde van ongeveer 20 kilometer werd dit te lang. Na de bossen van de Steegberg, zijn we naar het dorp Sevenum gelopen. Het dorp zelf is niet spectaculair. In de 2e oorlog is het dorp grotendeels verwoest. Ook de kerk is opnieuw opge-

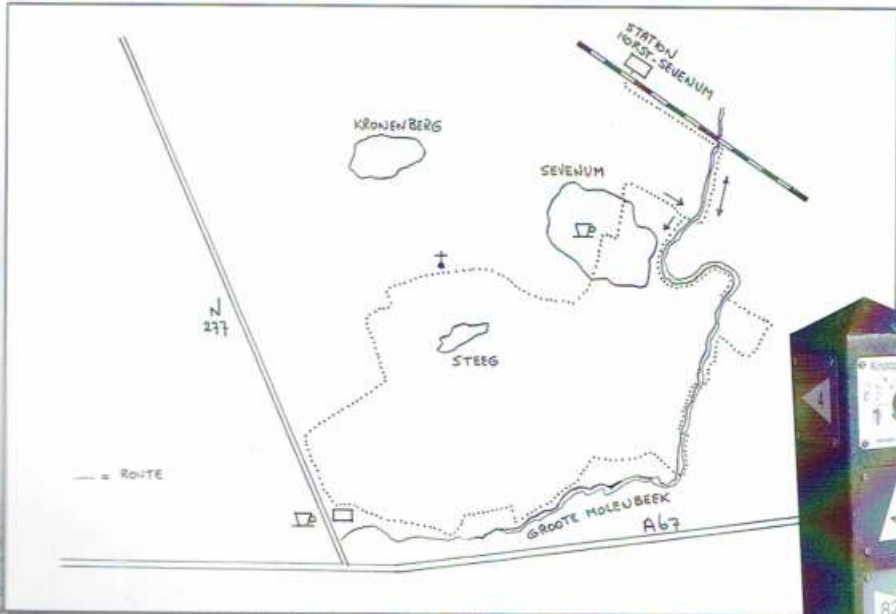
bouwd in oude stijl. De stratenstructuur is wel gehandhaafd. Zoals in (bijna) elk Limburgs dorp is er gezellige horeca in het dorp aanwezig. Vanaf het dorp is het nog 2 kilometer naar het station.

Wegkruizen en eigentijdse kunst.

Onderweg kwamen we de nodige wegwijzers tegen. Deze worden goed onderhouden. Tussen knooppunt 23 en 24 staat een fraai wegwijzer met een boom, afgeschermd door een heg op een eenzame viersprong.

Deze weg is wel verhard, maar we liepen deze in de sneeuw, dus dat merkten we niet op dat moment niet op. Deze weg is ook zeer stil, dus toch als 'uitloop' van de wandeling geschikt. Dit wegwijzer staat in een geheel leeg landschap, wat een sereen beeld oplevert. Bij knooppunt 83 staan er 4 'brugwachters' bij het bruggetje in de vorm van pilaren met kunstgras erop. Iets verderop kwamen we nog een beeld tegen van een manspersoon bij de beek. ■

Rien van den Berg

Wegkruis onderweg

Wandelrouteplan Zuid-Holland

De aanloop

Een mooi plan is één. De uitwerking is moeilijker. Zoveel mensen zoveel meningen en hoe bereik je dan uniformiteit? Ook de financiering is niet solide als verwacht. Reden voor TeVoet Z-H om een brief naar alle politieke partijen te sturen om de toezegging uit 2010 niet in de vergetelheid te laten verdwijnen.

Na de goedkeuring van de "Nota Wandelroutenetwerk Zuid-Holland 2010 – 2020, met een 100% financiering lijkt alles koek en ei voor een snelle realisering van wandelnetwerken. In de Bollensteek, Goeree-Overflakkee en in de regio Haaglanden liggen ver gevorderde plannen klaar: om een eerste sprong te gaan maken. In de subsidieverordening is opgenomen dat van de jaarlijks beschikbare € 500.000 er maximaal € 200.000 naar een project mag. Dit om meerdere projecten mogelijk te maken. Concreet betekent dit dat de meeste projecten in meerdere fasen uitgevoerd gaan worden.

Klankbordgroep

Conform de "Nota" is er ook een klankbordgroep in leven geroepen met vertegenwoordigers van de bestuurlijke regio's, ANWB, WP-LAW, TeVoet, LTO, Veelzijdig Boerenland en Landschapsbeheer Z-H. Het doel is om de wandelambtenaar van de provincie te adviseren en om periodiek de wandelroutekaart vast te stellen (hierover later meer). Vergeet niet dat het realiseren van wandelnetwerken in de regio's plaatsvindt: de provincie coördineert en stimuleert alleen op hoofdlijnen. In de eerste klankbordgroep bijeenkomst stond kennismaking en inventarisatie bij de regio's centraal.

Routemarkeringen

De tweede bijeenkomst was gewijd aan routemarkeringen. Ankie van Dijk van het Wandelplatform-LAW hield een inleiding over knoop- en keuzepuntensystemen, de mogelijkheden en over kwaliteit. Voor veel leden ging een nieuwe wereld open. Wandelen is gemakkelijker dan een route maken. Belangrijk is dat je weet hoe je omgaat met bestaande routes van derden en hoe je die in je nieuwe netwerk of knooppuntensysteem opneemt. Omdat de klankbordgroep hier niet uitkwam werd er een aantal personen aangewezen die een voorstel mogen maken hoe één- en ander op te lossen. De geaccepteerde Salomonsoplossing luidde: kies voor een knooppuntensysteem

met mogelijkheid er ommetjes en themaroutes in te kunnen passen en streef naar integratie van de bestaande routemarkeringen in het knooppuntensysteem. Vanuit TeVoet was het streven om aan te sluiten bij het Zeeuwse systeem (voor uniformiteit in ZW-Nederland). Dat is niet helemaal gelukt want de kleuren van de markeringen blijven de kleuren van de Zuid-Hollandse vlag: geel-rood-geel. Dat heeft wel het voordeel dat het aansluit bij de bestaande routemarkeringen. Na in de derde klankbordgroep bijeenkomst deze markeringshobbel genomen te hebben bleek al ras dat je toch nog meer moet gaan vastleggen om een uniforme gemarkeerde routes te krijgen. Denk hierbij aan de vormgeving, kleuren en afmetingen van markeringen, hoe je ze plaatst, wat de kwaliteitsaspecten zijn voor wandelroutes, hoe je uniforme routekaarten maakt, etc.

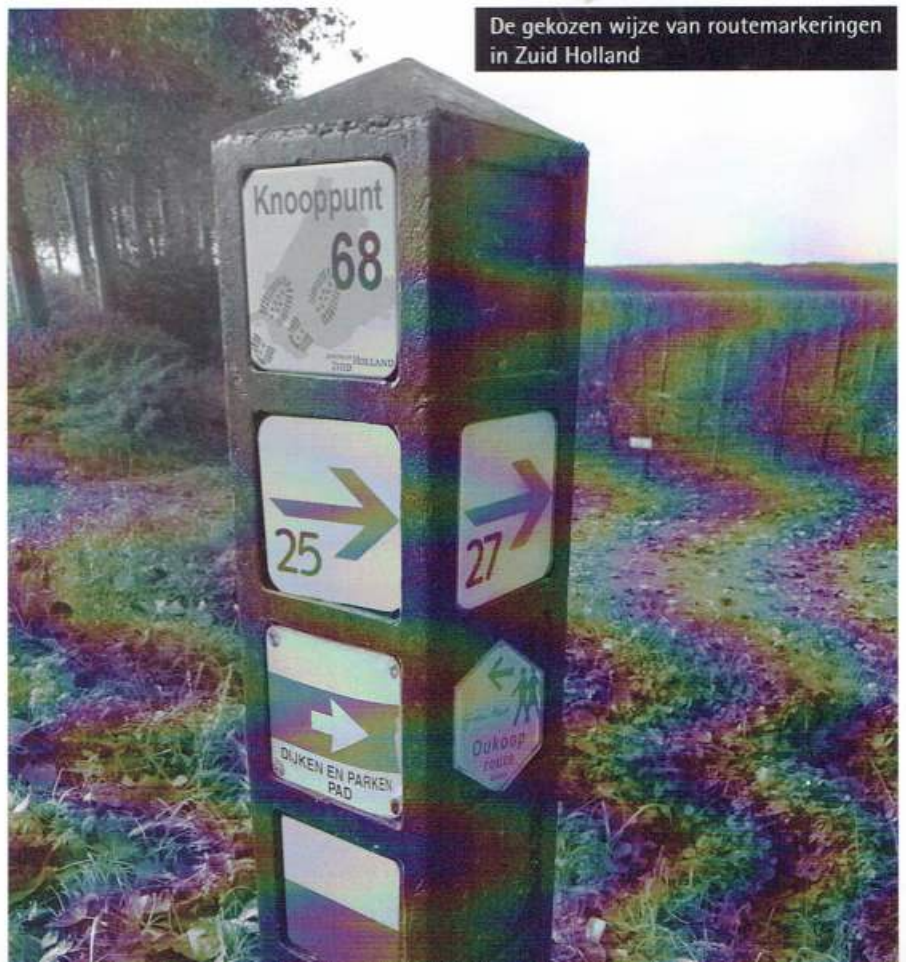
Die uniformiteit is natuurlijk wel belangrijk want de realisatie van de netwerken vindt verspreid plaats over tien jaar. En je wilt wel dat een routekaart in de Bollenstreek er hetzelfde uitziet als in de Vijfheerenlanden. Om deze eenheid te verkrijgen wordt een wandelroutenorm gemaakt.

Subsidiabel en de financiering

In principe zijn alleen de wandelroutes subsidiabel die op de Wandelroutekaart van de Nota staan. Echter bij het ontwerpen blijkt vaak dat de route afwijkt (toestemming van grondeigenaar wordt niet verkregen, het netwerk moet fijnmaziger worden, lokaal wil men bezienswaardigheden of ommetjes opnemen, etc.). Die afwijkingen van de kaart worden subsidiabel nadat de kaart is aangepast. De klankbordgroep adviseert in deze periodieke Wandelroutekaartaanpassingen.

Inmiddels blijken de in 2010 gedane toezeggingen over de financiering tot en met 2013 niet rotsvast te zijn voor de nieuwe provinciale politici. Reden voor TeVoet Z-H om een brief naar alle politieke partijen te sturen om de toezegging van 2010 niet in de vergetelheid te laten verdwijnen. De moraal van dit verhaal: realisatie van wandelroutes is vakwerk en in politiek is veel vloeibaar. TeVoet houdt een vinger aan de pols. ■

Frans Meijdam

De gekozen wijze van routemarkeringen in Zuid Holland

Activiteitenkalender

Voor de verschillende activiteiten van TeVoet wordt ook verwezen naar de agenda op de website van TeVoet, www.tevoet.nl. De verschijningsdata van Lopend Vuur passen niet altijd met de aankondigingen van wandelingen en activiteiten. In de agenda op de website worden ze alsnog opgenomen.

WANDELING DOOR MUNNIKENLAND (1)

Zaterdag 14 mei 2011
Voordat de bulldozers komen in het Munnikenland
Gorinchem-Gorinchem (18 km)

Verzamelen Gorinchem NS 10.30 uur.
 Degenen die eerder komen, kunnen koffie drinken in de stationsrestaurant van Gorinchem. Achter het station op de Oude Hoven is gratis parkeerruimte, ook bij het gemeentehuis is het op zaterdag gratis. Betaald parkeren is bij het station.

Na aankomst van de treinen rond 10.30 uur vertrekken we naar het veer Gorinchem - Loevestein.

We varen over en lopen door het Munnikenland de wandeling die in dit nummer is opgenomen. Horeca is tijdens de wandeling pas bijna aan het einde. We zien het Munnikenland nog voordat de werkzaamheden voor ruimte voor de rivier worden gestart en genieten (hopelijk) van de voorjaarsbloemen en zang en roep van veldleeuwerikken en grutto's.

De wandeling voert deels door struingebied, zonder echte paden. Daarnaast zijn er diverse opstapjes te nemen, dus enige

basisconditie is wel gewenst.
 We varen weer terug naar Gorinchem, mogelijk via Woudrichem en lopen terug naar het station van Gorinchem NS.

Opgeven niet nodig.
 Info: Rien van den Berg, rien.vanden.berg@online.nl, telefoon 0183 622300

KIJFHOEK EN DE BIERLAP (2)

Zondag 28 augustus 2011
Wandeling in het schitterende duingebied van de Kijfhoek en de Bierlap

De wandeling gaat door een afgesloten deel van Meijndel, Wassenaar.
 We verzamelen om half elf bij het meeting point op station Den Haag CS en nemen bus 43 richting Leiden, uitstappen in Wassenaar, halte De Kieviet. Voor dagkaarten voor de duinen à 1,20 euro wordt gezorgd. De wandeling duurt ruim 3 uur, verlengen met een uur door Meijndel is mogelijk. Opgeven via de mail bij ettjenmodderman@hotmail.com. Ik geef u dan de bus-tijd door. Wacht niet te lang, want vol-vol!

IJSSELMONDE (3)

Zondag 9 oktober 2011
Wandeling "Venster op IJsselmonde": zie bijgaande foto

SIMMERJÛNKUIERKES 2011 (4)

Simmerjûnkuiertes 2011 (zie de toelichting op bladzijde 9)

PROGRAMMA:

- 11 mei: Pingjum (ingang kaatsveld)
- 8 juni: Arum (de brug in de doorgaande weg)
- 13 juli: Zurich (pleintje bij Pollema)
- 17 aug: Witmarsum (kaatsplein)
- 14 sept: Wons

Alle kuiertes zijn weer op woensdag, maar nu NIET meer op de 1e woensdag van de maand.

Met bovenstaand programma kuieren we dus niet meer tijdens PC en/of Freulekaatspartij!

De kuiertes starten weer om 19 uur en deelname is vanaf 12 jaar. Honden kunnen beslist niet mee!

Niet het presteren staat voorop, maar het genieten van de omgeving en het gezelschap waarin je kuiert.

Na afloop kan er even worden nagenoten (op eigen kosten) in een plaatselijk etablissement met soms een verrassing. Deelname is gratis en opgeven hoeft niet. De kuiert van augustus gaat door een maisdoolhof en daar is een kleine bijdrage voor noodzakelijk!

- > CARNISSE GRIENDEN
- > ZALMVISSCHERIJ KLEIN PROFIJT
- > HET BUIJTENLAND VAN RHOON

ZONDAG 9 OKTOBER 2011 - 11.00 UUR
AFSTAND 15 KM

ErUitGelicht

Moerputtenbrug

De brug over de Moerputten – beter is het te spreken van een 'overbrugging' – is in twee fases opgeknapt. Vanaf 2003 is de bovenbouw gerenoveerd en, als pilot, drie pijlers en een landhoofd. In die tijd speelde ook de discussie wie van de brug gebruik mochten maken. Enkele jaren later mochten de wandelaars tussen de spoorbielzen over de brug. Daarvoor kon het ook wel, maar met gevaar voor eigen leven. Als je een misstap zou doen, zou je in het water van de Moerputten verdwijnen, met weinig kans om het na te vertellen.

Afgelopen twee jaar was de Moerputtenbrug voor iedereen verboden terrein. Zo lang heeft het geduurd om de andere pijlers – in totaal gaat het om 35 gemetselde pijlers – te restaureren. Dat gebeurde conciëncieus: om het oorspronkelijke karakter niet aan te tasten werd speciale aandacht aan de kleur van de mortel besteed en aan de te vervangen stenen. Sporen als kogelgaten uit de Tweede Wereldoorlog bleven behouden. In de winter van 2009 werd de volledige bovenbouw vijf meter verplaatst om de andere zijde van de pijlers te kunnen aanpakken. Kosten ruim 4 miljoen, een duur stukje wandelpad.

De overbruggingen in de spoorweg waren namelijk ontworpen voor dubbelspoor, maar uiteindelijk uitgevoerd als enkel spoor. Vandaar de naam Halve Zolenlijntje, het werd gebruikt voor het goedertransport van en naar de vele schoenfabrieken in de Langstraat.

Venkanbrug

Dit jaar is nog een brug in het Halve Zolenlijntje opgeleverd: de Venkanbrug op de grens van Den Bosch en Vlijmen. Deze 33 meter lange brug is het kleine broertje van de Moerputtenbrug. De Venkanbrug was er nog slechter aan toe dan de brug over de Moerputten. Sinds enkele weken hoeven wandelaars niet meer de spoordijk af en op om de Bossche Sloot te passeren.

Beide bruggen vormen een fraai stukje industrieel erfgoed: handgeklonken welijzeren spoorbruggen midden in de natuur. Heel mooi dat wandelaars nu weer kunnen genieten van deze unieke combinatie van cultuur en natuur.

Harry Benschop

